

Földes Ferenc Gimnázium

Miskolc

Történelem orientáció 9-12. évfolyam helyi tanterve:

a 2020-as kerettanterv alapján

A bevezetés tanéve: 2020/2021-es tanév

A bevezetés évfolyama: 9. évfolyam

Alkalmazott osztálytípus: NYEK/AJTP

A történelem tantárgy szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

A történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel. A történelem tantárgy tantervének középpontjában a magyar nemzet és Magyarország története áll.

A tantervi szabályozás irányítóelve, hogy a magyar történelmet általában kontinuitásában, az európai, illetve egyetemes történelmet szigetszerűen tárgyalja. A kerettanterv több általános európai jelenséget is konkrét magyar példákon keresztül mutat be. Ennek révén a tanuló a magyar történelmi jelenségeket elsősorban nem általános modellek alapján, hanem a konkrét történelmi helyzet jellegzetességeit figyelembe véve tanulmányozhatja. Ez a megközelítés hozzásegíti a tanulót, hogy megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket és folyamatokat, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat, és ezáltal erősödhet benne a hazaszeretet érzése.

A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozik, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A történelmi információk keresése és feldolgozása, a forráskritika, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül a tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének a tanulás során elengedhetetlenül fontos képességét.

A tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége mellett – erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.

Kommunikációs kompetenciák: A történelmi források feldolgozása a szövegértés fejlesztésének egyik hatékony módja. A tanuló a felmerülő történelmi problémákról beszélgetéseket folytat, érveket gyűjt, azokat írásban és szóban összefoglalja, digitális kommunikációs eszközök segítségével mutatja be. A különböző típusú, más-más korokból és eltérő társadalmi közegekből származó források feldolgozása pedig nagyban segíti a különféle kommunikációs környezetek (kontextusok) közötti magabiztos eligazodást.

Digitális kompetenciák: A történelem tanulása során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek, ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokot tartalmazó internetes portálok, hang- és filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata, az itt talált források feldolgozása elengedhetetlen feltétele a korszerű történelemtanulásnak. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a közéleti tájékozódási készségek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló az információk, illetve a források feldolgozása során problémákat azonosít, magyarázatokat fogalmaz meg, kiemeli a lényegét, következtetéseket von le. A történelmi ismeretek, fogalmak elsajátításával, valamint a történelmi források és interpretációk

mérlegelésével, hipotézisek alkotásával fejlődik az elemző, problémamegoldó gondolkodása. Mindezek együttesen segítik a differenciált történelmi gondolkodás kialakulását, melynek következtében a tanuló képessé válik események, folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítésére, valamint bizonyos történések okainak és következményeinek több szempontú feltárására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a különböző történelmi korok mindennapi életének vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. Értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit. A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodóképességét fejleszti.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A történelem tanulása során a tanuló megismeri az emberiség, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét, és elemző gondolkodással feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A történelmi korszakok jellegzetes, egyedi vagy kiemelkedő példái kiindulópontként szolgálnak a saját életút tervezésekor, akár a pályaválasztás során is.

A kerettanterv témakörönként határozza meg a javasolt óraszámot. Ezek összege megfelel az évi teljes óraszámoknak, amely elegendő a témák ismeretanyagának feldolgozásához és a tanulási eredményekhez kapcsolódó kompetenciák elsajátításához. A kerettantervben meghatározott tanulási tartalmak azonban átlagos esetben a javasolt órakeret kb. 80%-ában feldolgozhatók.

A helyi tanterv alapján a tanár a kerettantervből évente két témát mélységelvű feldolgozásra jelöl ki, amelyre több idő, a javasolt időkereten felül összesen további 6–10 óra tervezhető. Ezeknek legalább 70%-a magyar történelmi témájú legyen. A mélységelvű tanítás lehetőséget ad az adott téma részletesebb ismeretekkel, többféle megközelítési móddal és tevékenységgel történő feldolgozására. A mélységelvű témák esetében nagyobb lehetőség nyílik a projektmunkára, illetve a múzeumi órák és a témával kapcsolatos tanulmányi kirándulások szervezésére.

A *Témakörönként* megjelenő tantervi táblázatok magukba foglalják a hozzájuk tartozó *Témákat*, a konkrétabb tartalmakat feltüntető *Altémákat*, valamint az egyes témakörökhöz kapcsolódó *Fogalmak és adatok/Lexikák* címszó alatt a kötelezően elsajátítandó fogalmakat, személyeket, kronológiai és topográfiai adatokat. Minden fogalmi elem csak egyszer fordul elő, annál a témakörnél, ahol kötelező elemként először szerepel a tantervben. A táblázat utolsó oszlopában feltüntetett *Fejlesztési feladatok* teljesítésével valósulnak meg az előírt tanulási eredmények.

A táblázat alatt témakörönként felsorolt *Javasolt tevékenységek* nem kötelező elemei a tantervnek, de eredményessé tehetik a tananyag feldolgozását és a szaktanári munkát. Ezek köre természetesen bővíthető különféle tanulási eljárásokkal, módszerekkel.

Történelem orientáció évfolyamonkénti óraszám:

Évfolyam	Alapóraszám Heti órakeret	Alapóraszám Éves órakeret	Orientáció Helyi tervezésű heti órakeret	Orientáció Helyi tervezésű éves órakeret
9.	2	68	3	102
10.	2	68	3	102
11.	3	100	3	102
12.	3	90	3	90

Feladatok:

A **történelem orientációs** foglalkozások alapvető célja a kerettantervben meghatározott témakörök feldolgozása, az iskolai tananyag elmélyítése, gazdagítása, háttérismeretek nyújtása, általános műveltség bővítése, a kötelező fogalmak, személyek, évszámok, topográfia elmélyítése, kiegészítése.

Mivel a cél a közép- és az emelt szintű érettségire való felkészülés, mindazokat a témaköröket részletesen megtárgyaljuk, melyekből az érettségien kérdéseket/tételeket kapnak a diákok: 1. Politikai intézmények, eszmék, ideológiák; 2. Nemzetközi konfliktusok és együttműködés; 3. Egyén, közösség, társadalom; 4. A modern demokráciák működése; 5. Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra; 6. Népeség, település, életmód.

Az eseménytörténetek tárgyalása az ok-okozatok feltárásával, következtetések levonásával a logikai készségeket fejleszti, a stratégiai gondolkodást készíti elő. A foglalkozások keretében teszt és esszé feladatok sokaságának megoldásával, komplex feladatlapok kitöltésével és ellenőrzésével készülhetnek a tanulók a közép- és az emelt szintű érettségire.

Döntő szerepet kapnak a magyar történelem nevezetes eseményei, érdekességei, rejtélyei és a tanulók érdeklődésének megfelelő témák (például nevezetes csaták, híres uralkodók, legendák). Nagy hangsúlyt kapnak olyan multimédiás anyagok, források, internetes szakmai oldalak, melyek megismerése színesebbé teszi a foglalkozásokat, és a tanulók önálló tájékozódását, kutatómunkáját segítik.

Azoknak ajánlott az orientáció, akik arra törekednek, hogy jobban megismerjék a múltat, a történelem érdekességeit, illetve céljuk, hogy a történelmi tények ismeretén kívül rendelkezzenek a történelmi gondolkodás képességével, sikeresen felkészüljenek az érettségi vizsgára.

Továbbhaladás feltételei évfolyamonként: A tanult korszakok ismerete. Jártasság a témakörökhöz rendelt tevékenységekben. Aktív részvétel csoportos, kooperatív munkavégzésben. Szóbeli és írásbeli feleletek, beszámolók esetében az összefüggő, követhető, logikus gondolatmenetre és árnyalt fogalmazásra való törekvés. Történelmi események, jelenségek, folyamatok, személyek elhelyezése időben és térben, tájékozódás a történelmi térképen. – Egyéni és csoportos képességfejlesztő feladatok (pl. szöveges forrás-, kép-, film-, ábra-, grafikon-, diagrafelemzés) megoldása. – Projektek (pl. tablók, házi dolgozatok, filmek, egyéb digitális anyagok) egyéni vagy csoportos elkészítése. – Tanórán kívüli információszerzés, pl. kutató- és gyűjtőmunka produktumainak bemutatása.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez:

A követelmények jelen helyi tantervben és a kétszintű érettségi követelményekben meghatározott tartalmakhoz is igazodnak.

- Alapelvei megegyeznek a Pedagógiai Program általános részében leírtakkal.

A tantárgyi eredmények értékelése a hagyományos 5 fokozatú skálán történik (100%- 85% jeles, 84%-70% jó, 69%-55% közepes, 54%-40% elégséges, 39% alatt elégtelen).

A tanulói teljesítmények értékelésének hagyományos formái (írásbeli számonkérés, szóbeli felelet) mellett jelentős szerepet kap az egyéni és csoportos munkaformákban mutatott teljesítmény, illetve az így létrehozott produktumok értékelése. Az értékelés nem szorítkozik kizárólag az érdemjegyek adására, számos más formáját is alkalmazzuk (pl. tanári visszajelzés, megbeszélés, kérdések, rávezetés, tanulói önértékelés, a társak értékelése, csoportmegbeszélés stb.).

- Félévente minimum a heti óraszámának megfelelő osztályzata legyen a tanulónak, valamint (tekintettel a tárgy jellegére) egy félévben minimum egy jegyet szóbeli teljesítményére kapjon.

- Minden témából témazáró jeggyel kell rendelkezni a tanulónak. Elégtelen témazáró esetén a szaktanár javítódolgotat írathat. A témazáró dolgozatok dupla súllyal befolyásolják az év végi, illetve a félévi osztályzatot.

- Szóbeli és írásbeli feleletek, beszámolók esetében az összefüggő, követhető, logikus gondolatmenetre és árnyalt fogalmazásra való törekvés.

- Az általános és adott korszakhoz kapcsolódó történelmi fogalmak szakszerű és helyes használata.

- Történelmi események, jelenségek, folyamatok, személyek elhelyezése időben és térben, tájékozódás a történelmi térképen.

Főbb szempontjai és különböző formái:

A/ szóbeli:

- egy rövidebb téma szóbeli kifejtése
- szóbeli feladat kiegészítése
- kérdésekre adott válaszok
- összefüggő felelet, kiselőadás
- fogalommagyarázat
- topográfiai felelet

- ábra, kép, grafikon és táblázatelemzés, összehasonlítás

B/ írásbeli:

- vázlat, feleletterv készítés
- írásbeli feladatlap
- témazáró feladatlap, teljesítményteszt

C/egyéb:

- Projektek (pl. tablók, házi dolgozatok, színelőadások, kiadványok, makettek, filmek, egyéb digitális anyagok) egyéni vagy csoportos elkészítése
- Tanórán kívüli információszerzés, pl. kutató- és gyűjtőmunka produktumainak bemutatása, tanulmányi kirándulásokról, múzeumlátogatásokról készült jegyzőkönyvek, élménybeszámolók tartása
- Egyéni és csoportos képességfejlesztő feladatok (pl. szöveges forrás-, kép-, film-, ábra-, grafikon-, diagrafemelemzés) megoldása

Aktivitás és részvétel a tanulói tevékenységek során

Alapelvei:

- legyen rendszeres, változatos, folyamatos,
- vegye figyelembe az életkori sajátosságokat,
- terjedjen ki az oktatási-nevelési képzési folyamat minden mozzanatára,
- a személyiségfejlesztés minden területéről szerezzen sokoldalú információkat a tanulóról,
- ismeretek alkalmazásának készségét is vizsgálja az emlékezeti teljesítmények mellett,
- legyen objektív: tükrözze az eredményeket és hiányosságokat,
- legyen konstruktív, nevelő jellegű elkerülve az ítélkezést és osztályzatközpontúságot.

A tananyag feldolgozásához ajánlott szakirodalom, eszközlista: tankönyv, illetve az önálló kutatáshoz, munkavégzéshez ajánlható kézikönyvek, folyóiratok, internetes oldalak.

A tankönyvek kiválasztásának elvei:

A középiskolai korosztálynak olyan tankönyvet választunk, amely – a tantervi célkitűzésnek megfelelően – a múltat a maga sokszínűségében, gazdag forrásanyagra támaszkodva, sokoldalúan és összefüggéseiben mutatja be. Lehetőséget teremt a tanulói érintettség

felkeltésére, az ismeretszerzés és tanulási képességek fejlesztésére, a problémaérzékenység, és az alternatívákban való gondolkodás kialakítására, a releváns összefüggések feltárására, az egyedi jelenségekből következő általánosításokra, az ellentmondások feltárására, megvitatására, valamint a szakszerű és árnyalt vélemények megfogalmazására. A könyv tematikája továbbfejleszti a tanulók időbeni tájékozódási képességét, a feldolgozott időszak dokumentumai (szövegek, képek stb.) a megjelenített korszak fontos és jellemző vonásait tükrözik. A tankönyv a feldolgozandó ismeretforrások megértését, elemzését változatos és gondolkodtató kérdések, feladatok alkalmazásával segíti. A tankönyv elsődlegesen nem a tananyag otthoni felidézésére szolgál, hanem a tanórai munka legfontosabb eszköze. A képek, ábrák, térképek, adatsorok nem csupán illusztratív szerepet töltenek be: alkalmasak elemzésre, a tananyaghoz kapcsolódó irányított vagy önálló tanulói ismeretszerzésre. A taníthatóság-tanulhatóság feltétele a tankönyv jó tagoltsága. A nagy fejezetek és a leckék legyenek arányosak – már a könyv tagolása emelje ki a tárgyalt korszak sajátosságait. Különüljenek el a különböző didaktikai funkciójú szövegrészek (pl. törzsanyag, kiegészítő anyag, források, kérdések, feladatok). A tanulást különféle kiemelések segítsék. A könyv nyelvezete legyen érthető, olvasmányos a tanulók számára. Ne tartalmazzon fölöslegesen sok fogalmat és adatot (nevek, évszámok, topográfia), ugyanakkor biztosítson minél több lehetőséget a tanulói tevékenységekre, a képességfejlesztésre (kérdések, feladatok). Ösztönözze az önálló tanulói ismeretszerzés tankönyvön belüli (ebben fontos szerepet tölthet be a tankönyv végi fogalomtár, névtár és az időrendi táblázat) és tankönyvön kívüli formáit. A kiegyensúlyozott oktató-nevelő munkát segítheti, ha olyan tankönyvsorozatot választunk, amelynek kötetei azonos didaktikai felépítésűek. A tankönyv képekkel, érdekes esetleírásokkal, feladatokkal ösztönözze vitára, állásfoglalásra a tanulókat.

A munkaközösség által jelenleg használt illetve javasolt tankönyvek:

- OH-TOR9B Száray M.: Történelem 9. OH NAT 2020
- OH-TOR09MAB Történelem feladatgyűjtemény 9. OH NAT 2020
- OH-TOR10TB Száray M.: Történelem 10. OH NAT 2020
- OH-TOR10MAB Történelem feladatgyűjtemény 10. OH NAT 2020
- OH-TOR11TB Száray M.: Történelem 11. OH NAT 2020
- OH-TOR11MAB Történelem feladatgyűjtemény 11. OH NAT 2020
- 17442 Száray M.: Történelem 12. Új forrásközpontú történelem
- OH-TOR912ATL Történelmi atlasz középiskolásoknak OFI

A helyi tanterv kerettantervi megfeleltethetősége:

Jelen helyi tanterv a 2020-ban módosított Nemzeti Alaptanterv (51/2012. (XII.21.) EMMI rendelet: 3. melléklet: Kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára 3.2.05.) alapján készült.

Az orientáció heti 2/évi 68 órában a témakon belüli ismeretek elmélyítésére, tanév végi ismétlésre, múzeumi órákra kerül felhasználásra. A felsorolt témakörök nagyobb részletességgel kerülnek megtárgyalásra. Esetenként plusz részterületekkel, témákkal bővülnek.

9–10. évfolyam

A középiskola első két évfolyamának témakörei az ókortól a 19. század közepéig ölelik fel a magyar és egyetemes történelem fontosabb folyamatait, jelenségeit, eseményeit, illetve az ehhez kapcsolódó tanulási eredményeket és fejlesztési feladatokat. A magyar és európai identitásunk alapját képező civilizációkhoz, korszakokhoz, történelmi eseményekhez tartozó témakörök az általános iskola után ismét előkerülnek, ám új megközelítéssel és bővülő tartalommal. Míg a témák többsége 5–6. évfolyamon a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően többnyire életmódtörténeti és portré témakörökbe rendeződtek, a középiskolában előtérbe kerül a politikai, társadalmi, gazdasági és kultúrtörténeti megközelítés, a hangsúly a korszakok gazdasági változásaira, társadalmi szerkezetére, politikai modelljeire és világképére helyeződik.

Az egyetemes és a magyar történeti témák általában külön témakörökbe szerveződnek, mivel előbbiek jobbra tematikus, utóbbiak pedig tematikus és eseménytörténeti jellegűek. A magyar történelem eseményei és folyamatai az egyetemes történelem által felrajzolt háttér előtt, nemzetközi összefüggésekbe ágyazva jelennek meg.

A strukturáltabb szempontok és bővebb ismeretek mellett az egyes témák feldolgozási módja is változik. A szemléletes megjelenítés és a történetek tanítása mellett egyre nagyobb szerepet kapnak az önállóan végzett információszerző és –feldolgozó tevékenységek, a forrásokkal végzett különböző műveletek és a problémaközpontú tárgyalási mód.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri az ókori civilizációk legfontosabb jellemzőit, valamint az athéni demokrácia és a római állam működését, hatásukat az európai civilizációra;
- felidézi a monoteista vallások kialakulását, legfontosabb jellemzőiket, tanításaik főbb elemeit, és bemutatja terjedésüket;
- bemutatja a keresztény vallás civilizációformáló hatását, a középkori egyházat, valamint a reformáció és a katolikus megújulás folyamatát és kulturális hatásait; érvel a vallási türelem, illetve a vallásszabadság mellett;
- képes felidézni a középkor gazdasági és kulturális jellemzőit, világképét, meghatározó birodalmait, és bemutatni a rendi társadalmat;
- ismeri a magyar nép őstörténetére és a honfoglalásra vonatkozó tudományos elképzeléseket és tényeket, tisztában van legfőbb vitatott kérdéseivel, a különböző tudományterületek kutatásainak főbb eredményeivel;
- értékeli az államalapítást, valamint a kereszténység felvételének jelentőségét;

- felidézi a középkori magyar állam történetének fordulópontjait, legfontosabb uralkodóink tetteit;
- ismeri a magyarság törökellenes küzdelmeit, azok fordulópontjait és hőseit; felismeri, hogy a magyar és az európai történelem alakulását meghatározóan befolyásolta a török megszállás;
- be tudja mutatni a kora újkor fő gazdasági és társadalmi folyamatait, ismeri a felvilágosodás eszméit, illetve azok kulturális és politikai hatását, valamint véleményyt formál a francia forradalom európai hatásáról;
- összefüggéseiben és folyamatában fel tudja idézni, miként hatott a magyar történelemre a Habsburg Birodalomhoz való tartozás, bemutatja az együttműködés és konfrontáció megnyilvánulásait, a függetlenségi törekvéseket és értékeli a Rákóczi-szabadságharc jelentőségét;
- ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit a reformkor és az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc időszakában; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit;
- fel tudja idézni az ipari forradalom szakaszait, illetve azok gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai hatásait; képes bemutatni a modern polgári társadalom és állam jellemzőit és a 19. század főbb politikai eszméit, valamint felismeri a hasonlóságot és különbséget azok mai formái között.

A 9–10. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 136 óra.

Két mélységelvű téma javasolt óraszám: 6–13 óra

A helyi tantervben a 9-10. évfolyamon a történelem tantárgy óraszám: 204 óra

Két mélységelvű téma javasolt óraszám: 13 óra

9-10. évfolyamon heti 3-3, évi 102-102 óra (Ebből mélységelvű téma: 7-6 óra)

Mélységelvű feldolgozásra felhasználható valamennyi témakör, minimum 70%-a magyar történelem.

A témakörök áttekintő táblázata

Témakör neve	Alapóra javasolt óraszám	Orientáció javasolt óraszám
9. évfolyam:		
Civilizáció és államszervezet az ókorban	13	17
Vallások az ókorban	5	10
Hódító birodalmak	6	8
A középkori Európa	10	16
A magyar nép eredete és az Árpád-kor	14	24

A középkori Magyar Királyság fénykora	13	20
Mélységelvű téma feldolgozása	7	7
Összes óraszám:	68	102
10. évfolyam:		
A kora újkor	12	16
A török hódoltság kora Magyarországon	10	14
A felvilágosodás kora	7	10
Magyarország a 18. században	10	18
Új eszmék és az iparosodás kora	5	10
A reformkor	10	16
A forradalom és szabadságharc	8	12
Mélységelvű téma feldolgozása	6	6
Összes óraszám:	68	136

TÉMAKÖR: Civilizáció és államszervezet az ókorban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 17 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A Közel-Kelet civilizációi</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A neolitikum; a földművelés és az állattenyésztés megjelenése és elterjedése Elő-Ázsiában – A folyamvölgyi kultúrák közös vonásai – az állam kialakulásának jelentősége, a nomádok és letelepültek problémája, a kulturális, kereskedelmi és 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>öntözéses földművelés</u>, <u>fáraó</u>, <u>piramis</u>, <u>hieroglifa</u>, <u>éírás</u>, <u>múmia</u>, <u>Akropolisz</u>, <u>filozófia</u>, <u>jósdá</u>, <u>olümpiai játékok</u>, <u>városállam/polisz</u>, <u>arisztokrácia</u>, <u>démosz</u>, <u>demokrácia</u>, <u>népgyűlés</u>, <u>sztratégosz</u>, <u>cserépszavazás</u>, <u>rabszolga</u>, <u>patrícius</u>, <u>plebejus</u>, <u>consul</u>, <u>senatus</u>, <u>dictator</u>, <u>néptribunus</u>, <u>császár</u>, <u>amfiteátrum</u>, <u>gladiátor</u>, <u>provincia</u>, <u>légió</u>, <u>limes</u>, <u>polgárjog</u>.</p> <p><i>Személyek:</i> Hammurapi, Kleiszthenész, <u>Periklész</u>,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az ókori civilizációk jelentőségének és kulturális hatásainak felismerése. - tárgyi és írásos emlékekkel az írásos források csoportosítása, jellemzőinek meghatározása, kronológiák használata - térképhasználát, térképvázzlat, térképek összehasonlításával változások folyamatok bemutatása. Az ókori

	<p>diplomáciai kapcsolatok.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az állam működése az Óbabiloni Birodalom példáján – A pénz megjelenése – Tudomány az Ókori Keleten – Az írás kialakulása, jelentősége, írásmódok – A 7 világcsoda 	<p>Platón, Arisztotelész, Hérodotosz, <u>Nagy Sándor</u>, <u>Julius Caesar</u>, <u>Augustus</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> <u>Kr. e. 3000 körül</u> – <u>Kr. u. 476 az ókor</u>, <u>Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok</u>, <u>Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint</u>, <u>Kr. e. 510 a köztársaság kezdete</u> Rómában, <u>Kr. e. 508 Kleiszthenész reformjai</u>, <u>Kr. e. 5. sz. közepe az athéni demokrácia fénykora</u>, <u>Kr. e. 44. Caesar halála</u>, <u>az ókori Izrael</u> – <u>Kr. u. 70 Jeruzsálem lerombolása</u>, <u>Kr. u. 395 a Római Birodalom kettéosztása</u>.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Mezopotámia</u>, <u>Babilon</u>, <u>Egyiptom</u>, <u>Nílus</u>, <u>Olümpia</u>, <u>Athén</u>, <u>Alexandria</u>, <u>Itália</u>, <u>Róma</u>, <u>Római Birodalom</u>, <u>Pannónia</u>, <u>Aquincum</u>, <u>Savaria</u>, <u>Jeruzsálem</u>.</p>	<p>civilizációk azonosítása térképen.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az ókori civilizációk kulturális és vallási jellemzőinek bemutatása. – Az állam szerepének bemutatása Hamurappi törvényeinek elemzésén keresztül – Szemelvények: Gilgames eposz, sumer királylista, Halottak könyve, Védák, Dalok könyve – A különböző civilizációk közötti különbségek azonosítása. – görög mondák – A görög filozófia kimagasló képviselői (Platón, Arisztotelész) – A Periklész-kori athéni demokrácia ellentmondásainak bemutatása – Szemelvények: Arisztotelész: Az athéni állam, Politika Hérodotosz: A görög-perzsa háborúk Thuküdidész: A peloponnészoszi háború – Livius: A római nép története – Az etruszk és a latin ABC – Pannónia jelentősebb városainak azonosítása. – Az athéni demokrácia és a római köztársaság működésének
<i>A görög civilizáció</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A görög föld jellemzői – A görög történelem szakaszai – Az ókori olimpiák – A filozófia és a történetírás. – A görög embereszmény. – A hellenisztikus kultúra elterjedése. 		
<i>Az athéni demokrácia</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az athéni társadalom és állam – Spárta sajátos útja (államszervezet és életmód) – Az athéni államszervezet és a demokrácia működése az 5. században. 		
<i>A római civilizáció</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az etruszkok (nyelv, eredet, vallás, kultúra) – Róma alapítása (irodalmi hagyomány, régészeti koncepciók) – Róma királyai, a királyság korának társadalma és intézményei – Római városépítéset, 		

	<p>amfiteátrumok, fürdők, vízvezetékek és utak</p> <ul style="list-style-type: none"> – A birodalom kiterjedése és a provinciák (Pannónia). – A latin nyelv és írás elterjedése. – A római jog néhány máig élő alapelve 		<p>bemutatása, összehasonlítása a modern demokráciával.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A demokrácia és a diktatúra összehasonlítása. – A demokrácia melletti érvek megfogalmazása – Az athéni demokrácia összehasonlítása a modern demokráciával – Livius a - XII. táblás törvényekről, - a szent-hegyi kivonulásról – A római jog alapelveinek felidézése és azonosítása – Polübiosz (a római állam felépítéséről) – Caesar diktatúrája előzményeinek, okainak feltárása. – Octaviánus hatalomra jutása és a principátus Augustus idején.
<i>A római köztársaság</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A római köztársaság történetének forrásai. – A vérségi, a vagyoni és a területi elv – A köztársasági államrend kialakulása. – A patríciusok és plebejusok küzdelmei – Köztársaságból egyeduralom: Caesar és Augustus. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Példák keresése a tankönyv forrásaiból a jellegzetes forrástípusokra.
- Szöveges forrás, térkép, ábra és kép alapján megállapítások megfogalmazása közös munkával.
- Képek gyűjtése a különböző civilizációk kultúrájának bemutatásához.
- Ábrák elemzésével feltárni az ókori államok és társadalmak főbb jellemzőit.
- Térképelemzés során feltárni a földrajzi és társadalmi, politikai folyamatok kölcsönhatását.
- Csoportok kooperációja révén feltárni Hammurapi törvényeinek jellemzőit.
- A demokrácia melletti érvek megfogalmazása források segítségével.
- Ábrák elemzésével feltárni az athéni állam és társadalom felépítésének változásait.
- Térképelemzés során feltárni a földrajzi környezet hatásait az állam és a társadalom változásaira.
- Képek és grafikák alapján a görög mindennapok rekonstruálása.
- Ábrák és képek megfeleltetésével azonosítani a görög építészet és szobrászat főbb jellemzőit.
- Források és ábrák megfeleltetésével megfogalmazni Platón és Arisztotelész néhány gondolatát.

- Térképen nyomon követni Nagy Sándor tevékenységét és a hellenizmus kiterjedését, s kultúrák kölcsönhatását.
- Térképek alapján a görög és a római történelem földrajzi környezetének összevetése, s következtetések levonása.
- Ábrák és képek alapján csoportmunkában összevetni a demokratikus és a diktatórikus hatalomgyakorlás jellemzőit.
- Ábrák alapján Caesar és Augustus diktatúrájának az összevetése.
- Térképen nyomon követni a római állam területi növekedését.
- A római jog dokumentumainak elemzése a források segítségével.
- A római élet alapvető jellemzőinek bemutatása képek, ábrák és források alapján.
- A római építészet és technika bemutatása és szerepének elemzése ábrák és képek alapján.
- Elemezni a térképek és a források megfeleltetésével a hódítások társadalmi és politikai következményeit.
- Térképek alapján elemezni Pannónia gazdasági és katonai szerepét.
- Képek és források alapján rekonstruálni a pannóniai mindennapokat.
- A Seuso – kincsről készült film megtekintése
- Csoportmunkában az ókori civilizációk egyes területeinek (gazdaság, társadalom, állam, kultúra stb.) összevetése ábrák, képek és források alapján.
- Az iskola tágabb körzetében vagy a világhálón az ókori civilizációk emlékeit idéző emlékművek, épületek, múzeumok stb. azonosítása.
 - Ókori témájú filmek / filmrészletek elemzése, értelmezése.

TÉMAKÖR: Vallások az ókorban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Politeizmus és monoteizmus</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Östörténeti vallások (totemizmus, fetisizmus, animizmus) – Vallások és kultuszok az ókori Keleten. – Görög és római istenek – Mágia a görög-római világban – A zsidó monoteizmus. 	<i>Fogalmak:</i> totemizmus, fetisizmus, animizmus, mana, mágia, megalitok, politeizmus, Anu, Enlil, Enki, Marduk, Istár, Samas, Ré, Amon, Ízisz, Ozírisz, Ráma, Krisna, Manu, Brahma, Visnu, Siva, Buddha, tao, Kung-fu-ce, Lao-ce monoteizmus, Ószövetség/Héber Biblia, Ábrahám, Izák, Jákob, Mózes, Tízparancsolat, Tóra, JHVH, próféta, Frigyláda, Salamon,	<ul style="list-style-type: none"> – A vallások a mindennapi életre gyakorolt hatásainak megállapítása. – Gilgames eposz – özönvíz történetek – Halottak könyve – az egyiptomi halottkultusz bálványok (Baál) – napkultusz – Samas, (Aton) Ré, Mithrá, Héliosz, Sol Invictus – A zsidó és keresztény vallások jellemzőinek összehasonlítása – A zsidó-keresztény hagyományok európai kultúrára gyakorolt hatásának bemutatása. – Bibliai történetek, személyek felidézése.
<i>A kereszténység kezdete</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A kereszténység mint vallástörténeti jelenség – Jézus tanításai 		

<ul style="list-style-type: none"> – Óskereszténység, az ókeresztény korszak – A páli fordulat – A kereszténység gyors elterjedésének okai – Keresztényüldözések, a kereszténység elterjedése a Római Birodalomban – A keresztény Biblia kanonizálása – A Szentháromságtan. – Az üldöztetések kora – A keresztény egyház hatalmi felemelkedése a 4. századtól, zsinatok, egységesülő dogmatika 	<p>diaszpóra,, Messiás, <u>keresztény vallás</u>, <u>keresztység és úrvacsora</u>, apostol, misszió, Biblia, <u>Újszövetség</u>, evangélium, püspök, zsinat</p> <p><i>Személyek:</i> <u>Kheopsz</u>, <u>Zeusz</u>, <u>Pallasz Athéné</u>, <u>Ábrahám</u>, <u>Mózes</u>, <u>Jézus</u>, <u>Keresztelő Szent János</u>, <u>Szent Péter és Szent Pál apostolok</u>, Constantinus</p> <p><i>Kronológia:</i> <u>a keresztény időszámítás kezdete (Kr. e. és Kr. u.)</u>, 313 a milánói rendelet, 325 a niceai zsinat, 381 konstantinápolyi zsinat, 431-es epheszoszi zsinat</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Jeruzsálem</u>, Kánaán, Júdea, Izrael, Palesztina, <u>Betlehem</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján – Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése. – A kereszténység terjedésének végig követése a térképen – páli levelek – Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.
--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A mezopotámiai és az egyiptomi hitvilág főbb jellemzőinek megismerése ábra és forrás alapján.
- A görög-római hitvilág sajátosságainak azonosítása források segítségével.
- Az állam és a vallás kapcsolatának elemzése a görög-római hitvilágban.
- A görög és a római istenvilág megfeleltetése ábra készítésével.
- A görög sport szerepének elemzése képek és ábrák segítségével.
- Az Ószövetség helyszíneinek és személyeinek azonosítása források és térképek alapján.
- A zsidó monoteizmus jellemzőinek feltárása források alapján.
- Jézus életének és tanainak nyomon követése források, ábrák és térképek segítségével.
- Művészeti alkotások gyűjtése Jézus életével kapcsolatban.
- A kereszténység terjedésének nyomon követése térképen.
- A kereszténység hitelveinek megismerése ábrák, források és képek alapján.
- A szerzetesi mozgalom jellemzőinek megismerése források alapján, a szerzetesség kibontakozásának nyomon követése térképen.
- Csoportmunkában projektek készítése források, ábrák és képek segítségével a fejlesztési célok adta témákban.
- Képek, ábrázolások gyűjtése a különböző tanult vallások jellegzetes építményeiről.
 - Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése antik mitológiai témákról.

- Áttekintő táblázat / tabló készítése a görög-római hitvilágról.
- Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján.
- Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése.
- Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.

TÉMAKÖR: Hódító birodalmak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Egy eurázsiai birodalom: a hunok</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az íjlesztő népek: nomád életmód, harcmódor és államszervezés. – Mennyire vagyunk hunok? A magyarság hun eredethagyománya – A Hun Birodalom. Attila – A népvándorlás: a Római Birodalom összeomlása. – Róma örökösei Európa térképén. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>népvándorlás</u>, <u>hunok</u>, ortodox, <u>iszlám</u>, <u>Korán</u>, kalifa.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>Attila</u>, Justinianus, <u>Mohamed</u>, Nagy Károly, I. Ottó.</p> <p><i>Kronológia:</i> 476 a <u>Nyugatrómai Birodalom bukása</u>, 622 Mohamed Medinába költözése, 732 a poitiers-i csata.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Nyelvi rokonság, genetikai rokonság, kulturális rokonság – külföldi és magyar források – A népvándorlás irányainak és résztvevőinek nyomon követése térkép segítségével a Kr. u. 4–8. sz. időszakában. – A sztyeppei állam működésének, sajátosságainak bemutatása – A kora középkori Európa államalakulatainak azonosítása térképen. – Ibn Iszhak Mohamed életrajza – Korán – Az iszlám vallás és az arab terjeszkedés közötti összefüggések feltárása. – Az Oszmán Birodalom
<i>Az Arab Birodalom és az iszlám</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Mohamed tanításai és a Korán. – Az iszlám kultúra jellegzetességei. – Az Arab Birodalom és az arab hódítás. – Az arab hódítás feltartóztatása Európában: Poitiers, Bizánc. 	<p><i>Topográfia:</i> Hun Birodalom, Konstantinápoly, Bizánci Birodalom, Mekka, Poitiers, Frank Birodalom, Német-római Császárság.</p>	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A nomád életmód, társadalom és kultúra megismerése ábrák és források alapján.
- A nomád nagyállattartás területének azonosítása térképen, következtetések levonása.
- A Római Birodalom válságának elemzése ábrák és térképek alapján.
- A Hun Birodalom megismerése források alapján, a nomádokról tanultak azonosítása.
- A népvándorlás okainak és következményeinek az elemzése források alapján.
- A népvándorlás menetének és az új politikai alakulatok kialakulásának nyomon követése térképen.

- A VII. századi Közel-Kelet politikai, vallási és földrajzi viszonyainak elemzése források, ábrák és térképek alapján
- Az iszlám tanainak elemzése ábrák és források segítségével.
- Az iszlám vallás és az arab hódítás közötti összefüggések elemzése csoportmunkában.
- Az arab kultúra sajátosságainak bemutatása prezentációkon keresztül.
- A Frank királyság és Birodalom kialakulásának nyomon követése források és térképek alapján.
- A frank államszervezet elemzése ábra alapján.
- A nomád kultúra, az iszlám és a frank államszervezet, társadalom összevetése csoportmunkában.
- Kiselőadás, prezentáció készítése jellegzetes iszlám vallási épületekről, szokásokról.

TÉMAKÖR: A középkori Európa

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A parasztság világa</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Szerelem, tér, idő, halál fogalom a középkorban - A hierarchikus világkép - Az uradalom - A jobbágyok kötelességei és jogai. - Az önellátástól az árutermelésig - Technika és gazdaság a középkorban - Éhínségek, járványok, felkelések. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>uradalom</u>, <u>földesúr</u>, majorság, <u>jobbágy</u>, <u>robot</u>, kiváltság, <u>rend</u>, <u>pápa</u>, érsek, cölibátus, <u>szerzetes</u>, <u>bencés rend</u>, ferences rend, eretnek, inkvizíció, <u>kolostor</u>, <u>katolikus</u>, <u>szent</u>, <u>kódex</u>, bogumilok, <u>albigensek</u>, <u>katharok</u>, <u>román stílus</u>, <u>gótikus stílus</u>, <u>reneszánsz</u>, <u>lovag</u>, <u>nemes</u>, feudalizmus, hűbériség, király, rendi monarchia, keresztes hadjáratok, <u>polgár</u>, <u>céh</u>.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>Szent Benedek</u>, VII. Gergely, I. Orbán, III. Ince, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Leonardo da Vinci, <u>Gutenberg</u>, Dózsa György.</p> <p><i>Kronológia:</i> 476–1492 a <u>középkor</u>, 1054 az</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A középkor társadalmi, gazdasági, vallási és kulturális jellemzőinek bemutatása. - A társadalmi csoportok közötti jogi különbségek azonosítása. - Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása a középkor világáról. - A középkor társadalmi berendezkedése és a rendi szemlélet értelmezése. - A jobbágyság jogainak és kötelességeinek rendszerezése. - Az egyház szerepének áttekintése a középkori Európában. - A középkori kolostori élet bemutatása képi vagy szöveges források segítségével. - A nyugati és keleti kereszténység összehasonlítása. - Szent Benedek regulája - A frank birodalom kialakulása
<i>Az egyházi rend</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kereszténység a középkorban: - Az egyházi hierarchia, az egyházi intézményrendszer - Az egyházszakadás okai és következményei - A katolikus egyház kulturális szerepe, egyetemi és kolostori kultúra - Szerzetesi mozgalom 	<p><i>Kronológia:</i> 476–1492 a <u>középkor</u>, 1054 az</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> – Szentkultusz és ereklyetisztelet – Eretnekmozgalmak – A keresztes hadjáratok – Román és gótikus építészet - európai és magyar példák 	<p>egyházszakadás, 1347 a nagy pestisjárvány.</p> <p><i>Topográfia:</i> Egyházi Állam, <u>Anglia</u>, <u>Franciaország</u>, levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat, <u>Szentföld</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A lovagi életmód jellemzőinek azonosítása. – Dante: Az egyeduralom – A városok életének bemutatása képek, ábrák és szöveges források alapján, kitérve a zsidóság városiasodásban játszott szerepére, valamint az antijudaista törekvésekre. – A céhek működésének jellemzése források alapján. – Művelődés és írásbeliség a középkorban
<i>A nemesi rend</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A rendiség kialakulása, sajátosságai egyes országokban és a rendi intézmények. – Az uralkodói hatalom és korlátai – Lovagi eszmény és lovagi kultúra, nőkultusz, szerelem, házasság – A keresztes hadjáratok eszméje. 		
<i>A polgárok világa</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A városfejlődés típusai, a középkori városi intézmények, a városi gazdaság és társadalom – A város kiváltságai (magyar példák alapján). – A céhek. – A levantei és a Hanza-kereskedelem. – A reneszánsz építészet (európai és magyar példák). 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A középkor fogalmának megértése ábra segítségével.
- A jobbágyság kialakulásának feltárása források és ábra alapján.
- A jobbágy jogi helyzetének megértése források, képek és ábrák alapján.
- A jobbágy jogainak és kötelességeinek
- A középkori mezőgazdaság fejlődésének leírása képek és ábrák alapján.
- A mezőgazdasági fejlődés pozitív hatásainak megértése, a fejlődés korlátainak, valamint következményeinek követése grafikonok és képek alapján.
- A nagy pestisjárvány okainak feltárása és következményeinek elemzése források alapján.
- A jobbágyfelkelések okainak és jellemzőinek feltárása ábra segítségével.
- A Pápai Állam kialakulásának és a pápaság felemelkedésének nyomon követése térképen.
- A nyugati és a keleti egyház összevetése ábrák segítségével.
- A nyugati szerzetesi mozgalom jellemzőinek megismerése források, ábrák és képek alapján, a szerzetesség kibontakozásának nyomon követése térképen.
- A kolostori élet rekonstrukciója képek és források alapján.

- Az egyházi reform lényegének megértése forrás alapján.
- A Német–római Birodalom szerepének feltárása térkép segítségével.
- A középkori oktatás és kultúra főbb jellemzőinek megismerése ábrák elemzésével.
- A román és a gót építészet sajátosságainak azonosítása képek és ábrák alapján.
- A középkor, hűbériség és feudalizmus fogalmának tisztázása ábraelemzés révén.
- A hűbéri rendszer jellemzőinek megértése forrás- és ábraelemzés segítségével.
- Az angol és a francia rendiség jellemzőinek feltárása és összevetése ábraelemzéssel.
- A középkori mentalitás, identitástudat jellemzőinek megismerése ábra alapján.
- A lovagi életmód és kultúra jellemzőinek feltárása képek és források alapján.
- A keresztes hadjáratok nyomon követése térképen.
- A kora középkori visszaesés és az azt követő gazdasági fellendülés elemzése térképek és ábrák alapján.
- A városi kiváltságok megszületésének feltárása források alapján.
- A középkori városi élet bemutatása képek és ábrák segítségével.
- A céhszervezet jellemzőinek elemzése források és ábra alapján.
- A Hanza és a levantei kereskedelmi útvonalak jellemzőinek azonosítása térképek alapján.
- A reneszánsz művészet jellemzőinek felismerése képek és ábrák alapján.
- A középkor keresztmetszeti szempontok (kultúra, mentalitás, gazdaság, társadalom stb.) szerinti áttekintése.
- Képek gyűjtése és rendszerezése román, gótikus és reneszánsz stílusú épületekről.
- Képek gyűjtése az ortodox egyház jellegzetes épületeiről, szokásairól.
- Áttekintő ábra készítése az egyházi hierarchiáról.
- Prezentáció, bemutató készítése valamely szerzetes, illetve lovagrendről.
- A város jellegzetes helyszíneinek, intézményeinek azonosítása egy fiktív középkori várost bemutató ábrán.
- Kampányplakát készítése egy középkori témáról (pl. a keresztes háborúkban való részvétel hirdetése).

TÉMAKÖR: A magyar nép eredete és az Árpád-kor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 24 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Magyar őstörténet és honfoglalás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Őshazakutatás, őshazaelméletek. – Az eredet kérdései, a nyelvészet, a régészet, a néprajz és a genetika eredményei – A magyarság Etelközben – Az ősi magyar hitvilág. – A honfoglalás okai és menete, a 	<i>Fogalmak:</i> <u>finnugor</u> , <u>törzs</u> , <u>fejedelem</u> , táltos, kündü, gyula, kabarok, <u>vérszerződés</u> , <u>honfoglalás</u> , kettős honfoglalás elmélete, avarok, rovásírás, <u>kalandozások</u> , <u>székelyek</u> , <u>vármegye</u> , egyházmegye, érsekség, <u>tized</u> , nádor, <u>ispán</u> , servus, liber, dux,	<ul style="list-style-type: none"> – A magyarság eredetére vonatkozó elméletek közötti különbségek megállapítása. – A mondák, a történeti hagyomány és a történettudomány eredményeinek megkülönböztetése. – A kalandozó hadjáratok céljainak azonosítása

	<p>kettőshonfoglalás elmélete.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Népek a Kárpát-medencében – A vándorló magyarság képe külföldi forrásokban – A honfoglaló magyarok társadalma – A kalandozások – a lovas-íjász harcmódor 	<p>kancellária, dénár, kettős kereszt, százszok, <u>kunok</u>, <u>tatók/mongolok</u></p> <p><i>Személyek:</i> <u>Álmos</u>, <u>Árpád</u>, az Árpád-ház, Taksony, <u>Géza</u>, Sarolt, <u>I. (Szent) István</u>, Gizella, Koppány, Asztrik, <u>Szent Gellért</u>, Szent Imre, I. András, <u>I. (Szent) László</u>, <u>Könyves Kálmán</u>, III. Béla, II. András, <u>IV. Béla</u>, <u>Szent Margit</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> <u>895 a honfoglalás</u>, <u>907 a pozsonyi csata</u>, <u>997/1000–1038 I. (Szent) István uralkodása</u>, <u>1222 az Aranybulla</u>, <u>1241–1242 a tatárjárás</u>.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Etelköz</u>, <u>Vereckei-hágó</u>, <u>Kárpát-medence</u>, <u>Pannonhalma</u>, <u>Esztergom</u>, <u>Székesfehérvár</u>, <u>Buda</u>, <u>Muhi</u>, Erdély, <u>Horvátország</u>, <u>Dalmácia</u>, <u>Halics</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Halotti beszéd és könyörgés, Pray-Kódex – Géza fejedelem, I. (Szent) István és IV. Béla uralkodásának jellemzése és értékelése. – A kereszténység felvétele és az államalapítás jelentőségének a felismerése. – Intelmek – Anonymus: Gesta Hungarorum – Kézai Simon: Gesta Hunnorum et Hungarorum – Szent Margit legenda – A korai magyar történelmet és az Árpád-kort megjelenítő legfontosabb kulturális alkotások azonosítása
<i>Az államalapítás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Géza és I. (Szent) István államszervező tevékenysége. – A vármegyerendszer kialakulása. – Szent István államszervező munkája. – Szent István uralkodói portréja. – Az egyházszerzés 		
<i>A magyar állam megszilárdulása az Árpád-korban</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szent László, az országépítő. – Könyves Kálmán törvénykezési reformjai. – A kül- és belpolitika új irányai: III. Béla uralkodása. – II. András kora: az átalakuló társadalom. – Újjáépítés a tatárjárás után: IV. Béla. – Az Árpádok európai kapcsolatai. – A magyar állam jelképei: Szent Korona 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Látogatás a Szeleta-barlanghoz bükki kultúra megismerése.
- Megyénk avar leletanyagának megismerése
- A kutatás nehézségeinek megismerése képek és ábra elemzésével.
- Népünk vándorlása feltételezett állomásainak azonosítása térképen.
- Támadó hadjáratok azonosítása térképen.
- A kettős honfoglalás elméletének megismerése és megvitatása források és térképek alapján.

- A támadó hadjáratok okainak és következményeinek elemzése források, képek és ábra alapján.
- A lovas-íjász harcmódor megismerése források és képek segítségével.
- Beszámoló készítése a magyar kalandozó hadjáratok irányairól, sikereiről és kudarcairól, valamint a magyarok harcmódoráról IKT eszközök segítségével.
- A kalandozó hadjáratok jellegének megvitatása.
- Áttekintő ábra készítése a Szent István-i állam- és egyházszerkezetről.
- Információgyűjtés Szent László kultuszáról a krónikák és néphagyományok tükrében.
- Könyves Kálmán törvényeinek elemzése források alapján.
- III. Béla uralkodói tevékenységének megismerése ábrák, képek és források alapján.
- Az Aranybulla elemzése.
- Tabló összeállítása az Árpád-kor legfontosabb kulturális emlékeiből.
- Folyamatábra készítése II. András politikai döntéseinek okairól és következményeiről.
- A 13. századi társadalmi rétegek azonosítása az Aranybulla szövegében.
- Az Árpádok európai dinasztikus kapcsolatainak ábrázolása térképen.
- A magyar igazságszolgáltatás gyakorlatának bemutatása Szent László és Könyves Kálmán törvényeinek elemzésével.
- IV. Béla tatárjárás előtti és utáni politikájának összevetése források, ábrák és térképek alapján.
- Muhi csata emlékhely meglátogatása
- A XIII. század végi Magyarország helyzetének elemzése források alapján.

TÉMAKÖR: A középkori Magyar Királyság fénykora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az Anjouk</i>	<ul style="list-style-type: none"> - A tartományúri hatalom. - Károly Róbert hatalmának gazdasági és politikai alapjainak kiépítése - A visegrádi megállapodás. - I. Károly és Nagy Lajos dinasztiaépítő politikája. - Az 1351-es törvények elemzése. - Nagy Lajos hadjáratai 	<i>Fogalmak:</i> <u>aranyforint</u> , regálé, kapuadó, kilenced, bandérium, perszonalunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, <u>kormányzó</u> , <u>szekérvár</u> , <u>végvár</u> , <u>szultán</u> , szpáhi, <u>janicsár</u> , rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, <u>zsoldos</u> , Corvina, <u>Szent Korona</u> , Szent	<ul style="list-style-type: none"> - A 14–15. századi magyar uralkodók politikai pályájának felidézése. - Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása az egyes személyek cselekedeteiről, döntéseiről. - A késő középkori magyar állam és az Oszmán Birodalom főbb összecsapásainak felidézése.
<i>A török fenyegetés árnyékában</i>	<ul style="list-style-type: none"> - A rendiség kialakulásának nyomon követése. - A Szent Korona szerepe. 		

	<ul style="list-style-type: none"> – Az Oszmán Birodalom felépítése és terjeszkedése. – Török hódítás a Balkánon – Luxemburgi Zsigmond, a közép-európai uralkodó és a török veszély – A magyar rendi állam és a török veszély. – Hunyadi János a politikus és hadvezér tevékenységének megismerése és értékelése. – Hunyadi János törökellenes harcai 	<p>Korona-tan, Képes krónika.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás.</u></p> <p><i>Kronológia:</i> <u>1301 az Árpád-ház kihalása, 1308. I. Károly uralkodásának kezdete, 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1351 I.(Nagy) Lajos törvényei, 1396 a nikápolyi csata, 1443–1444-es hosszú hadjárat, 1444 a várnai csata, 1453 Konstantinápoly eleste, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–90 Mátyás uralkodása.</u></p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Visegrád, Lengyelország, Csehország, osztrák tartományok, Nikápoly, Várna, Nándorfehérvár, Kolozsvár, Kenyérmező, Oszmán Birodalom.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Annak értékelése, hogy az Oszmán Birodalom terjeszkedő politikája milyen hatást gyakorolt a magyar történelemre. – Mátyás hatalomgyakorlásának jellemzése. – A reneszánsz kultúra bemutatása Mátyás udvarában. – A 14–15. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.
<i>Hunyadi Mátyás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A trón megszerzése és Mátyás uralkodásának első szakasza. – Mátyás központosító törekvéseinek feltárása. – Mátyás pénzügyi politikájának megismerése. Jövedelmek és kiadások – Mátyás külpolitikájának elemzése. Birodalomépítő tervek – Aktív védelem a török ellen 		
<i>A magyar középkor kulturális hagyatéka</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Honfoglaláskori leletek – Magyar geszták, krónikák és szentek legendáinak megismerése. – Magyar várak, a királyi udvar, kolostorok bemutatása. 		

	<ul style="list-style-type: none"> - A középkori magyar építészet emlékeinek megismerése. - Történelmi jelképeink megismerése. - A Szent Korona története 		
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A tartományúri hatalom felszámolása képek, ábrák és térkép elemzésével.
- I. Károly hatalmának elemzése források és ábrák alapján.
- I. Károly és Nagy Lajos külpolitikájának nyomon követése források és térképvázlatok elemzésével.
- Látogatás a Diósgyőri várba
- Az 1351-es törvények elemzése forrás és ábra összevetésével.
- A XIV. századi társadalmi változások azonosítása ábra alapján.
- A magyar rendiség jellemzői források alapján, és a magyar és a nyugati rendiség összevetése ábrák alapján.
- A Szent Korona és a Korona-tan tartalmának és jelentőségének megismerése képek és források alapján.
- A magyar városfejlődés sajátosságainak feltárása képek és ábrák alapján.
- Az Oszmán Birodalom felépítésének és terjeszkedésének nyomon követése ábrák és térképvázlatok alapján.
- A magyar védelmi lépések elemzése források, képek, ábrák és térképvázlatok segítségével.
- Hunyadi János hadművészetének és harcainak elemzése források, ábrák és térképvázlatok alapján.
- Nándorfehérvár ostromának rekonstruálása különböző írásos és vizuális források alapján.
- A korszak kiemelkedő személyiségeinek jellemzése, feltevések megfogalmazása a cselekedeteik mozgatórugóiról. (Pl. Hunyadi Mátyás külpolitikája.)
- Hunyadi János és Mátyás híres ütközeteinek felidézése, bemutatása térképvázlatok és írott források segítségével.
- Kiselőadás készítése 14–15. századi magyar történelem kulturális hagyatékának kiemelkedő emlékeiről.
- A magyar középkor egy kiemelkedő helyszínének (pl. Pannonhalma, Diósgyőr, Székesfehérvár, Visegrád, stb.) meglátogatása és jellemzőinek bemutatása.
- Mátyás koronázás előtti politikájának elemzése források és térképvázlat alapján.
- Mátyás államának megismerése ábrák segítségével.
- Mátyás pénzügypolitikájának elemzése ábrák alapján.
- A fekete sereg jellemzőinek feltárása forrás és kép alapján.
- Mátyás nyugati és török politikájának elemzése források és térképvázlatok elemzésével.
- Eredetmondáink megismerése geszták és krónikák forrásrészletei alapján.
- Szent Margit életének megismerése források és képek segítségével.
- A magyarországi szerzetesi mozgalom és emlékeinek feltárása képek, források és térképvázlatok segítségével.
- A magyar írásbeliség és oktatás kezdeteinek megismerése ábrák és térképvázlatok alapján.
- A középkori magyar építészet jellemzőinek feltárása képek alapján.
- A történetírás kezdeteinek feltárása forráselemzés révén.

- Történelmi jelképeink eredetének feltárása képek alapján.
- A középkori Magyar Királyság fénykora főbb folyamatainak és jelenségeinek (pl. társadalom, gazdaság, államszervezet stb.) áttekintése és elemzése.
- A középkori Magyarország legjelentősebb kulturális alkotásainak azonosítása képen és térképen.

10. évfolyam

TÉMAKÖR: A kora újkor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A földrajzi felfedezések</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A portugál és spanyol felfedezések. – A korai gyarmatosítás és következményei. – Az Európán kívüli világ – A világkereskedelem kialakulása. – Az abszolutizmus. – A spanyol terjeszkedés Európában és a világban – Hatalmi viszonyok Európában 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>gyarmat</u>, világkereskedelem, abszolutizmus, infláció, <u>manufaktúra</u>, <u>tőke</u>, <u>tőkés</u>, <u>bérmunkás</u>, <u>kapitalizmus</u>, <u>bank</u>, <u>tőzsde</u>, <u>részvény</u>, örökös jobbágyosság, <u>reformáció</u>, <u>protestáns</u>, <u>evangélikus</u>, <u>református</u>, <u>anglikán</u>, <u>unitárius</u>, <u>vallási türelem</u>, <u>ellenreformáció</u>, <u>katolikus megújulás</u>, <u>jezsuiták</u>, <u>barokk</u>.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>Kolumbusz Kristóf</u>, <u>Vasco da Gama</u>, <u>Ferdinánd Magellán</u>, <u>Luther Márton</u>, <u>Kálvin János</u>, <u>Károli Gáspár</u>, <u>Pázmány Péter</u>, <u>Apáczai Csere János</u>, <u>Habsburg-dinasztia</u>, <u>V. Károly</u>, <u>Loyolai (Szent) Ignác</u>, <u>XIV. Lajos</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1492-től az újkor, <u>1492 Amerika felfedezése</u>, <u>1517 a reformáció kezdete</u>, 1545 a tridenti zsinat megnyitása, 1568 a tordai határozat, 1648 a vesztfáliai békék.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A felfedezők céljainak és útjainak bemutatása tematikus térképeken. – Információk gyűjtése a kialakuló világkereskedelem új útvonalairól, fontosabb termékeiről és szereplőiről. – Az új munkaszervezési formák bemutatása és összehasonlítása a céhes iparral. – A 16-17. századi gyarmatosítás és a világgazdaság kialakulása – Az Európán kívüli civilizációk hatása Európára, és a gyarmatosítás. – A kapitalista világgazdasági rendszer kialakulásának kezdetei, a legfőbb társadalmi és gazdasági folyamatok a XVI-XVII. században Nyugat-Európában – Az európai régiók közötti gazdasági és társadalmi különbségek felismerése.
<i>A korai kapitalizmus</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az árforradalom. – A manufaktúrák. – Bankok és tőzsdék. – Az európai munkamegosztás és következményei 		
<i>Reformáció Európában és Magyarországon</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A reformáció előzményei (humanizmus és az egyházi reform igénye). – Luther és Kálvin fellépése. – A protestáns egyházak megszerveződése és a protestantizmus elterjedése. 		

	<ul style="list-style-type: none"> - A reformáció eredményei Magyarországon 	<p><i>Topográfia:</i> <u>Spanyolország, India, London, Párizs/Versailles, Sárospatak.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - A reformáció okainak és következményeinek bemutatása. - A katolikus és a protestáns tanítások és egyházszervezet összehasonlítása. - A reformáció egyes irányzatai terjedésének nyomon követése térképen. - Vallás és politika összefonódásának felismerése. - Az erdélyi vallási türelem szerepének és jelentőségének felismerése. - A katolikus egyház megújulási törekvései és a barokk művészet jellemzői közötti párhuzam felismerése. - Nagyhatalmi konfliktusok a 17-18. században (harmincéves háború, spanyol örökösödési háború, hétéves háború).
<p>„Hitviták tüzeiben”</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vallási konfliktusok Európában. - Német belháború - spanyol-holland, angol-spanyol, spanyol-francia háború. - Etnikai sokszínűség és vallásbéke Erdélyben. - A magyar protestáns és katolikus iskolák. - A katolikus megújulás és a barokk Európában és Magyarországon. 		
<p>Érdekességek a kora újkor történetéből</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Oroszország története Nagy Katalinig (882-1796) - VIII. Henrik, a feleséggyilkos - A japán szamurájok története - A spanyol Armada pusztulása - A versaillesi kastély és XIV. Lajos 		<p>Források:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kolombusz beszámolója</i> - <i>A tordesillas-i szerződés</i> - <i>Indián krónika</i> - <i>Luther 95 pontja</i> - <i>Wormsi ediktum, 1521</i> - <i>Az 1555-ös ausburgi vallásbéke</i> - <i>A jezsuita rend szabályzata, 1540</i> - <i>Takácsok balladája</i> - <i>Jognyilatkozat, 1689</i> - <i>Velencei követjelentés az Oszmán birodalomról, 1575</i>

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A felfedező utak irányainak követése és a korai gyarmatok elhelyezése térképen.

- Információk gyűjtése a korai gyarmatosítás módszereiről és következményeiről.
- Beszámoló készítése az európai és magyar reformáció kapcsolatáról (pl. peregrináció, kulturális hatások, irányzatok).
- Interjú készítése különböző felekezetek papjaival, lelkészeivel az egyházak szerepvállalásáról és hivatásukról.
- Kiselőadás készítése a reformáció korának valamely jelentős személyiségéről (pl. Szenci Molnár Albert, Pázmány Péter).

TÉMAKÖR: A török hódoltság kora Magyarország

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az ország három részre szakadása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A központosított monarchia szétesése Magyarországon. – A mohácsi csata és közvetlen előzményei, a kettős királyválasztás. – A rákosi végzés. A nemesi kiváltságok rögzítése. – Az ország három részre szakadása. – A várháborúk és az új végvárrendszer. 	<p><i>Fogalmak:</i> rendi országgyűlés, hajdúszabadság.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>I. Szulejmán</u>, <u>II. Lajos</u>, (Szapolyai) János, I. Ferdinánd, <u>Dobó István</u>, Zrínyi Miklós (a szigetvári hős), Báthory István, <u>Bocskai István</u>, <u>Bethlen Gábor</u>, <u>Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér)</u>, I. Lipót, Savoyai Jenő.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A török hadjáratoknak és az ország három részre szakadásának bemutatása térképeken. – A végvári élet felidézése különböző források (képek, irodalmi alkotások és filmek) alapján. – A három részre szakadt ország gazdasági lehetőségeinek és szerepének értelmezése adatok, grafikonok, diagramok alapján. – A török hódoltság hosszú távú hatásainak azonosítása. – A 16-17. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása. – Források: – <i>A rákosi végzés</i> – <i>Az 1514-es jobbágytörvények</i> – <i>Werböczy Tripartitum, 1514.</i>
<i>A két magyar állam</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A Magyar Királyság a Habsburg Birodalomban: rendi és abszolutista törekvések, konfliktusok. – Az Erdélyi Fejedelemség viszonylagos önállósága és aranykora. – Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete. – A Bocskai-felkelés – Bethlen Gábor fejedelemsége. – A három országrész berendezkedése. – Gazdaság és társadalom a 16-17-században. 	<p><i>Kronológia:</i> <u>1526 a mohácsi csata</u>, <u>1541 Buda eleste</u>, <u>1552 Eger védelme</u>, <u>1566 Szigetvár eleste</u>, <u>1664 a vasvári béke</u>, <u>1686 Buda visszafoglalása</u>, <u>1699 karlócai béke</u>.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Mohács</u>, <u>Kőszeg</u>, <u>Eger</u>, <u>Szigetvár</u>, <u>Habsburg Birodalom</u>, <u>Erdélyi Fejedelemség</u>, <u>Hódoltság</u>, <u>Magyar Királyság (királyi Magyarország)</u>, <u>Pozsony</u>, <u>Gyulafehérvár</u>, <u>Bécs</u>.</p>	

	– Zrínyi Miklós politikai programja		– <i>Burgio pápai követ jelentése, 1526.</i>
<i>A török kiűzése és a török kor mérlege</i>	– Magyarország az európai munkamegosztásban. – Háborús békeévek: másfél évszázad hódoltság és az ország pusztulása. – A török kiűzése.		– <i>Szulejmán naplója: Mohácsi csata</i> – <i>Váradi béke, 1538.</i> – <i>Nádasdy Tamás levelei</i> – <i>Drinápolyi béke, 1568</i> – <i>Tordai ogy., 1568</i> – <i>Bocskai kiváltságlevele a hajdúknak</i> – <i>A bécsi béke, 1606</i> – <i>1608 pozsonyi ogy.</i> – <i>Szalárdi János: Siralmas magyar krónika</i> – <i>Zrínyi Miklós: Vitéz hadnagy, Az török áfium ellen való orvosság</i> – <i>Thököly kiáltványa, 1684.</i> – <i>Henrik, szász herceg Buda ostromáról</i> – <i>A karlócai béke, 1699.</i> – <i>Diploma Leopoldinum, 1691.</i>

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A mohácsi csata eseményeinek megvitatása különböző interpretációk alapján.
- Politikai portré készítése a korszak kiemelkedő személyiségeiről (pl. Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós).
- Államszervezeti ábrák készítése a Magyar Királyságról és az Erdélyi Fejedelemségről.
- Az országrészek és a fontosabb várak, csaták elhelyezése vaktérképen.
- A török kiűzése állomásainak nyomon követése térképen.
- A Habsburg-magyar konfliktusok okainak és eredményeinek vázlatos összegzése.
- Korabeli beszámolók gyűjtése a török kiűzéséről (pl. Bél Mátyás, Schulhof Izsák).

TÉMAKÖR: A felvilágosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A <i>felvilágosodás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tapasztalat és értelem – a felvilágosodás új világmérete. – A felvilágosodás államelméletei. – A szabad verseny elmélete. – A felvilágosodás eszmerendszere, 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>felvilágosodás</u>, jogegyenlőség, <u>hatalmi ágak megosztása</u>, népfelség, társadalmi szerződés, <u>szabad verseny</u>, <u>alkotmány</u>, alkotmányos monarchia, <u>elnök</u>, <u>miniszterelnök</u>, felelős kormány, <u>cenzus</u>, <u>általános választójog</u>, <u>forradalom</u>, <u>diktatúra</u>, jakobinus, Szent Szövetség.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A középkor és a felvilágosodás világméreteinek összehasonlítása. - A felvilágosodás államelméleteinek összehasonlítása különböző szempontok alapján.
<i>A brit alkotmányos monarchia és az amerikai köztársaság működése</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az alkotmányos monarchia jellemzői Angliában. – A parlamentáris rendszer: parlament és kormány. – Az USA létrejötte és alkotmánya. – Az elnöki rendszer: kongresszus és elnök. 	<p><i>Személyek:</i> Nikolausz Kopernikusz, Isaac Newton, Charles Louis Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Adam Smith, <u>George Washington</u>, Maximilien Robespierre, <u>Bonaparte Napóleon</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1689 a Jognyilatkozat, <u>1776 a Függetlenségi nyilatkozat</u>, <u>1789 a francia forradalom</u>, 1804–1814/1815 Napóleon császársága, <u>1815 a waterlooi csata</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A felvilágosodás eszmerendszere és főbb képviselői források alapján. - A brit és az amerikai államszervezetet bemutató ábrák értelmezése. - Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatában megjelenő felvilágosult elvek azonosítása.
<i>A francia forradalom és hatása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A francia forradalom eszméi. – A forradalom kitörése és az Emberi és polgári jogok nyilatkozata. – A jakobinus diktatúra. – A napóleoni háborúk. – Napóleon birodalma: a polgári berendezkedés exportja. 	<p><i>Topográfia:</i> <u>Nagy-Britannia</u>, <u>Amerikai Egyesült Államok</u>, <u>Párizs</u>, <u>Oroszország</u>, <u>Waterloo</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A forradalmi gondolat és a legitimitás eszméjének értelmezése, azonosítása. - Források: - <i>XIV. Lajos az uralkodói hivatásról, 1661</i> - <i>II. Frigyes emlékiratai</i> - <i>Machiavelli: A fejedelem</i> - <i>Descartes: Értekezés a módszerről, 1637</i> - <i>Locke: Értekezés a polgári kormányzatról</i> - <i>Montesquieu: A törvények szelleméről</i>

			<ul style="list-style-type: none"> - Rousseau: A társadalmi szerződésről 1762 - Diderot szócikke az Enciklopédiából - Adam Smith: A nemzetek gazdasága - Függetlenségi Nyilatkozat, 1776. július 4. - Sieyes abbé: Mi a harmadik rend?, 1789. - Emberi és polgári jogok nyilatkozata, 1789. - Az 1791-es alkotmány - La Marseillaise - Code Civil, 1804. - Napóleon koronázási esküje, 1804. - Kutuzov jelentése I Sándornak Moszkva kiürítésének okairól, 1812 - A Szent Szövetség alapokmánya, 1815 -
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képek és irodalmi idézetek gyűjtése a felvilágosodás világképének bemutatásához.
- Vita a brit és az amerikai államszervezet sajátosságairól.
- Vita rendezése a francia forradalom pozitív és negatív hatásairól.
- Gondolattérkép készítése a francia forradalom okairól.

TÉMAKÖR: Magyarország a 18. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A Rákóczi-szabadságharc</i>	- Magyarország a Habsburg Birodalomban.	<i>Fogalmak: <u>kuruc</u>, <u>labanc</u>,</i>	- A Rákóczi-szabadságharc céljainak és

	<ul style="list-style-type: none"> – A szabadságharc okai és céljai. – A szabadságharc politikai és katonai fordulópontjai. – A szatmári béke kompromisszuma. 	<p><u>szabadságharc</u>, trónfosztás, amnesztia, felvilágosult abszolutizmus, kettős vámhatár, úrbéri rendelet, Ratio Educationis, türelmi rendelet, nyelvrendelet.</p> <p><i>Személyek: II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József.</i></p> <p><i>Kronológia: 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc, 1711 a szatmári béke, 1740–1780 Mária Terézia uralkodása, 1780–1790 II. József uralkodása.</i></p> <p><i>Topográfia: Temesvár, Határőrvidék, Poroszország.</i></p>	<p>eredményeinek összevetése.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A szabadságharc katonai történetének felidézése térképek, képek és szöveges források segítségével. – Magyarország újránépesülésének és a folyamat eredményének értelmezése tematikus térképek segítségével. – A felvilágosult abszolutizmus eszmei és politikai hátterének, valamint eredményeinek azonosítása. – Mária Terézia és II. József politikájának összehasonlítása. – II. József személyiségének bemutatása, uralkodásának mérlege, értékelése. – A 18. századi Magyarország legfőbb kulturális eredményeinek azonosítása. <p>Források:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Rákóczi Ferenc: Emlékiratok 1717.</i> – <i>Brezáni pátens 1703.</i> – <i>Rákóczi kiáltványa (Recrudescunt 1703-1704)</i> – <i>Ónodi ogy. 1707</i> – <i>A szatmári béke 1711</i> – <i>I Lipót 1691-es rendelete</i> – <i>1715. évi törvények</i> – <i>Pragmatica Sanctio 1723.</i> – <i>Zala megyei jobbágyok panaszos levele Mária Teréziához 1765.</i> – <i>Úrbéri rendelet 1767.</i> – <i>Egészségügyi rendelet 1770.</i> – <i>Ratio Educationis 1777.</i> – <i>Berzeviczy Gergely Magyarország kereskedelméről és iparáról 1797.</i> – <i>Tessedik Sámuel: A parasztember Magyarországon 1784.</i> – <i>II. József türelmi rendelete 1781</i>
<p><i>Magyarország újránépesülése és újránépesítése</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Demográfiai és etnikai változások a 18. században – A belső vándorlás, a szervezett betelepítés és az öntevékeny betelepülés. – A többnyelvű és többvallású ország. – Gazdaság és életmód. 		
<p><i>A felvilágosult abszolutizmus reformjai</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A Pragmatica Sanctio. – A felvilágosult abszolutizmus céljai. – Mária Terézia: együttműködés és reform. – II. József reformpolitikája és kudarca. – A „herderi jóslat” és a rendi nacionalizmus – A magyar jakobinus mozgalom. – A napóleoni háborúk Magyarországon. 		

			<ul style="list-style-type: none"> – II. József sajtórendelete 1781. – II. József nyelvrendelete 1784 – II. József jobbágyrendelete 1785. – Ányos Pál: Kalapos király – Az 1790. és 1791. évi törvények. – A Reformátorok Titkos Társaságának kátéjából, 1794. – Napóleon kiáltványa, 1809,
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Összefoglaló készítése a szabadságharc okainak és eredményeinek összehasonlítására.
- Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia kapcsolatáról.
- Képek, térképek, irodalmi szövegek, kuruc nóták gyűjtése a Rákóczi-szabadságharcral kapcsolatban.
- A Rákóczi-szabadságharc nemzetközi kapcsolatainak ábrázolása gondolatterképen.
- A népességmozgások és az egyes népcsoportok nyomon követése térképen.
- Magyarázó ábra készítése a kettős vámhatár működéséről.
- Beszélgetés az állami iskolarendszer létrejöttéről és működéséről a Ratio Educationis részlete alapján.

TÉMAKÖR: Az új eszmék és az iparosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Liberalizmus, nacionalizmus és konzervativizmus</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A 19. század eszméi és a nemzetállami törekvések Európában – Liberalizmus: jogegyenlőség és alkotmányosság. – Nacionalizmus: nemzetépítés és nemzetállam. – A szövetségi rendszerek kialakulása. – Az egységes Németország létrejötte és nagyhatalommá válása. – Konzervativizmus: szerves reform és a forradalom elutasítása. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>liberalizmus</u>, <u>nacionalizmus</u>, nemzetállam, <u>konzervativizmus</u>, reform, <u>ipari forradalom</u>, <u>munkanélküliség</u>, <u>tömegtermelés</u>, szegregáció.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>James Watt</u>, <u>Thomas Edison</u>, Henry Ford.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A 19. század politikai eszméinek azonosítása szöveges források alapján. – Az iparosodás hullámainak azonosítása és összevetése. – Egy ipari nagyváros életkörülményeinek jellemzése. – Az ipari forradalmak ökológiai következményeinek azonosítása. – A 19. századi demográfiai
<i>Az ipari forradalom hullámai</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az első hullám: textilipar, bányászat, kohászat. – A közlekedés forradalma. 		<ul style="list-style-type: none"> – A 19. századi demográfiai

	<ul style="list-style-type: none"> – A második hullám: elektronika és vegyipar. – A gyár és a futószalag. – Az ipari forradalmak társadalmi és környezeti hatásai (demográfia, életmód, nők helyzete). – Gyarmatok és gyarmattartók (a 19. század közepétől az első világháborúig). 	<i>Topográfia:</i> Manchester, New York.	változások okainak feltárása. <ul style="list-style-type: none"> – Források: – <i>A John Stuart Mill: A szabadságról, 1859.</i> – <i>Charles Fourier: Az általános egység elmélete, 1822</i> – <i>Marx és Engels: Kommunista kiáltvány, 1848.</i> – <i>Az első Internacionálé alapítóüzenete, 1864</i> – <i>I. Vilmos kiáltványa, 1871.</i> – <i>James Watt szabadalma, 1769.</i> – <i>A géprombolók levele egy gyárosnak.</i> – <i>Charles Dickens: Nehéz idők.</i> – <i>Henry Ford: életem és működésem, 1926.</i>
--	---	---	---

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Az egyes politikai eszmék álláspontjai közötti különbségek megbeszélése.
- Grafikonok, adatsorok elemzése az ipari forradalmak társadalmi és demográfiai hatásairól.
- Kiselőadások tartása fontosabb találmányokról.
- Az ipari forradalom társadalmi hatásainak megvitatása.

TÉMAKÖR: A reformkor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A politikai élet színterei</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A Habsburg Birodalom és Magyarország. – A rendi országgyűlés és a megerendszer. – A reformkori Pest-Buda. 	<i>Fogalmak:</i> alsó- és felsőtábla, érdekegyesítés, <u>közteherviselés</u> , <u>jobbágyfelszabadítás</u> , örökvltságt.	<ul style="list-style-type: none"> – A jobbágykérdés és megoldási javaslatának értelmezése szövegek és adatok alapján. – A nyelvkérdés és a nemzetté válás bemutatása különböző források segítségével. (Pl. magyar államnyelv, a

	<ul style="list-style-type: none"> - A nyilvánosság megteremtése, politika és kultúra. 	<p><i>Személyek:</i> József nádor, Klemens Metternich, Wesselényi Miklós, <u>Széchenyi István</u>, Kölesey Ferenc, <u>Deák Ferenc</u>, <u>Kossuth Lajos</u>, Ganz Ábrahám.</p> <p><i>Kronológia:</i> <u>1830–1848 a reformkor</u>, 1830 a Hitel megjelenése, 1844 törvény a magyar államnyelvről.</p> <p><i>Topográfia:</i> Pest-Buda.</p>	<p>zsidóság nyelv váltása, Lóv Lipót)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A polgári alkotmányosság programjának bemutatása politikai írások, országgyűlési felszólalások és ábrák alapján. - Széchenyi és Kossuth társadalmi háttérének, egyéniségének, álláspontjának és eredményeinek összevetése. - A nemzeti kultúra és a kor politikai törekvései közötti kapcsolatok azonosítása példák alapján. - A reformkor legfőbb kulturális eredményeinek, alkotásainak azonosítása különböző típusú források alapján. <p>Források:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Pulzsky ferenc: Életem és korom, 1880-1882.</i> - <i>Széchenyi: Hitel, 1830.</i> - <i>Széchenyi: Stádium 12 pontja, 1833</i> - <i>Podmaniczky Frigyes: Egy régi gavallér emlékiratai, 1824-1844.</i> - <i>Wesselényi Miklós: Balítéletekről, 1833.</i> - <i>Kossuth beszéde a Védegylet ülésén, 1846.</i> - <i>John Paget: Magyarország és Erdély, 1839.</i> - <i>A Konzervatív Párt programja, 1846.</i>
<i>A reformkor fő kérdései</i>	<ul style="list-style-type: none"> - A magyar nyelv ügye és a nemzetté válás. - A jobbágységkérdés: örökváltság, kárpótlás. - A polgári alkotmányosság kérdése. - Széchenyi és Kossuth programja és vitája. - A nemzeti eszme a reformkorban. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Ábrák készítése a rendi államszervezet működéséről.
- Kiselőadások, prezentációk készítése a reformkor jelentősebb alkotásairól.
- Táblázatos összefoglaló készítése a reformellenzék, a konzervatívok és az udvar álláspontjáról a főbb vitakérdésekben.
- A reformkor legfontosabb kérdéseinek, jellemzőinek azonosítása szépirodalmi művekben és más szöveges forrásokban.

TÉMAKÖR: A forradalom és a szabadságharc

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A forradalom céljai és eredményei</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az európai forradalmi hullám és március 15. – Az első magyar polgári alkotmány: az áprilisi törvények. – A Batthyány-kormány tevékenysége. 	<p><i>Fogalmak:</i> márciusi ifjak, <u>sajtószabadság</u>, <u>cenzúra</u>, áprilisi törvények, népképviselői <u>országgyűlés</u>, politikai nemzet, <u>nemzetiség</u>, <u>honvédség</u>, Függetlenségi nyilatkozat.</p> <p><i>Személyek:</i> Petőfi Sándor, <u>Batthyány Lajos</u>, <u>Görgei Artúr</u>, <u>Bem József</u>, <u>Klapka György</u>, <u>Ferenc József</u>, Julius Haynau.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A reformkori elképzeléseknek, a forradalom követeléseinek és az áprilisi törvényeknek az összehasonlítása. – A forradalom eseményeinek felidézése források segítségével. – A szabadságharc néhány döntő csatájának bemutatása térképek, beszámolók alapján.
<i>A szabadságharc főbb eseményei és kiemelkedő szereplői</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Harc a dinasztával és a vele szövethető nemzetiségekkel. – A tavaszi hadjárat. – A Függetlenségi nyilatkozat, kísérlet az önálló állam megteremtésére. – A szabadságharc leverése és a megtorlás. 	<p><i>Kronológia:</i> <u>1848. március 15. a pesti forradalom</u>, 1848. április 11. az áprilisi törvények, 1848. szeptember 29. a pákozdi csata, 1849. április–május a tavaszi hadjárat, 1849. április 14. a Függetlenségi nyilatkozat, 1849. május 21. Buda visszavétele, 1849. augusztus 13. a világosi fegyverletétel, <u>1849. október 6. az aradi vértanúk és Batthyány kivégzése</u>.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Pákozd</u>, <u>Debrecen</u>, <u>Isaszeg</u>, <u>Világos</u>, <u>Komárom</u>, <u>Arad</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A szabadságharc néhány kiemelkedő szereplőjének, illetve vértanújának bemutatása. – A nemzetiségek és a kisebbségek részvételének (pl. németek, szlávok, és zsidók) bemutatása a szabadságharcban és az azt követő megtorlás során. – A forradalom és a szabadságharc eredményeinek értékelése. – A magyar forradalom és szabadságharc elhelyezése az európai környezetben. – Források: – <i>A 12 pont, 1848. március 15.</i>

			<ul style="list-style-type: none"> – <i>Petőfi Sándor naplója, 1848.</i> – <i>Kossuth Lajos visszamlékezése</i> – <i>1848-as áprilisi törvények</i> – <i>Kossuth Lajos kiáltványa a magyar katonákhoz, 1848. szeptember 22.</i> – <i>Az Olmützi oktrojált alkotmány, 1949. március 4.</i> – <i>Függetlenségi nyilatkozat, 1849. április 19.</i> – <i>A magyar kormány kiáltványa Európa népeihez, 1849. június 28.</i> – <i>A karlócai szerb gyűlés határozata, 1848. május 15.</i> – <i>A balászfalvi erdélyi román gyűlés határozatai, 1848. május 16.</i> – <i>A horvát szábor zágrábi határozatai, 1848. június 10.</i> – <i>Az első népképviselői ögy. iratai, 1848 december.</i> – <i>Pulszky Terézia: Egy magyar hölgy emlékiratai, 1850.</i>
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A szabadságharc főbb eseményeinek elhelyezése vaktérképen.
- Vita a szabadságharc vereségének okairól.
- Kisesszé készítése a forradalom és szabadságharc valamely vitatott kérdéséről.
- A forradalom és szabadságharc eseményeit megörökítő művészeti alkotások (képek, irodalmi szövegek, filmek) gyűjtése és értelmezése.
- Mikrotörténeti kutatás: konfliktusos élethelyzetek és életutak bemutatása a szabadságharc nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevői köréből.

11–12. évfolyam

A tanuló történelmi ismereteinek gyarapodása, információszerzési és forrásfeldolgozási kompetenciájának, valamint gondolkodási és érvelő készségeinek fejlődése lehetővé teszi, hogy a középiskola utolsó évfolyamaira birtokába kerüljön azoknak az általános kompetenciáknak, amelyek hozzájárulnak a társadalmi életben való hatékony tájékozódásához és részvételéhez.

Az utolsó két év az érettségire való felkészülés időszaka. A különböző témakörök, összefüggések, jelenségek összefoglaló áttekintése külön időkeretet igényel – ez a kerettanterv ajánlása szerint 22 óra –, amit a helyi tantervek a vizsgakövetelmények figyelembevételével szabályozhatnak.

Az utolsó két év témakörei a 19. század közepétől a 21. század elejéig terjedő időszakot ölelik fel. Feldolgozásuk során kiemelt szempont, hogy ez az időszak már közvetlen hatást gyakorol a jelen társadalmi, gazdasági és politikai viszonyaira, ezért különösképpen alkalmas a problémaközpontú megközelítésre. Az egyes témakörök, témák a korábbiaknál összetettebb feldolgozásra, komplexebb fejlesztésre adnak lehetőséget.

A középiskolai történelemtanulás inspirációt nyújt arra, hogy a tanuló felnőttként, a középiskola befejezése után is érdeklődjék a történelem, illetve közéleti kérdések iránt, valamint hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló az iskolából kikerülve hazáját szerető, demokratikus gondolkodású, kisebb-nagyobb közösségeiért felelősséget vállaló polgárrá; a társadalom tevékeny és autonóm tagjává váljék.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit az 1848–1849-es forradalmat és szabadságharcot követő időszakban; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit, véleményt tud formálni a kiegyezésről;
- fel tudja idézni az első világháború előzményeit, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, értékeli a háborúkat lezáró békék tartalmát, és felismeri a háborúnak a 20. század egészére gyakorolt hatását;
- bemutatja az első világháború magyar vonatkozásait, a háborús vereség következményeit; példákat tud hozni a háborús helytállásra;
- képes felidézni azokat az okokat és körülményeket, amelyek a történelmi Magyarország felbomlásához vezettek;
- tisztában van a trianoni békediktátum tartalmával és következményeivel, be tudja mutatni az ország talpra állását, a Horthy-korszak politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyait, felismeri a magyar külpolitika mozgásterének korlátozottságát;
- össze tudja hasonlítani a nemzetiszocialista és a kommunista ideológiát és diktatúrát, példák segítségével bemutatja a rendszerek embertelenségét és a velük szembeni ellenállás formáit;

- képes felidézni a második világháború okait, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, ismeri a holokausztot és a hozzávezető vezető okokat;
- bemutatja Magyarország revíziós lépéseit, a háborús részvételét, az ország német megszállását, a magyar zsidóság tragédiáját, a szovjet megszállást, a polgári lakosság szenvedését, a hadifoglyok embertelen sorsát;
- össze tudja hasonlítani a nyugati demokratikus világ és a kommunista szovjet blokk politikai és társadalmi berendezkedését, képes jellemezni a hidegháború időszakát, bemutatni a gyarmati rendszer felbomlását és az európai kommunista rendszerek összeomlását;
- bemutatja a kommunista diktatúra magyarországi kiépítését, működését és változatait, az 1956-os forradalom és szabadságharc okait, eseményeit, és hőseit, összefüggéseiben szemléli a rendszerváltoztatás folyamatát, felismerve annak történelmi jelentőségét;
- bemutatja a gyarmati rendszer felbomlásának következményeit, India, Kína és a közel-keleti régió helyzetét és jelentőségét;
- ismeri és reálisan látja a többpólusú világ jellemzőit napjainkban, elhelyezi Magyarországot a globális világ folyamataiban;
- bemutatja a határon túli magyarság helyzetét, a megmaradásért való küzdelmét Trianontól napjainkig;
- ismeri a magyar cigányság történetének főbb állomásait, bemutatja jelenkori helyzetét;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára, különös tekintettel a visegrádi együttműködésére;
- ismeri hazája államszervezetét, választási rendszerét.

A 11–12. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 186 óra

Két mélységelvű téma javasolt óraszám: 12–16 óra

A helyi tantervben a 11-12. évfolyamon a történelem tantárgy óraszám: 186 óra

Két mélységelvű téma javasolt óraszám: 14 óra

11-12. évfolyamon heti 3-3 óra, évi 102, illetve 92 óra, ebből mélységelvű téma 8 illetve 6 óra.

Mélységelvű feldolgozásra felhasználható valamennyi témakör, minimum 70%-a magyar történelem.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	Alapóra javasolt óraszám	Orientáció javasolt óraszám
11. évfolyam:		
A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése	6	6
A dualizmus kori Magyarország	15	17
A nagy háború	14	14
Az átalakulás évei	13	13
A két világháború között	8	8
A Horthy-korszak	12	12
A második világháború	18	18
A két világrendszer szembenállása	6	6
Mélységelvű téma feldolgozása	10	8
Összes óraszám:	102	102
12.évfolyam:		
Háborútól forradalomig	10	10
Az 1956-os forradalom és szabadságharc	7	7
A kádári diktatúra	7	7
A kétpólusú világ és felbomlása	8	8
	8	8
A rendszerváltoztatás folyamata		
A világ a 21. században	6	6
Magyarország a 21. században	10	10
A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században	6	6
Ismétlés, felkészülés az érettségire	22	22
Mélységelvű téma feldolgozása	6	6
Összes óraszám:	90	90

TÉMAKÖR: A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A szocializmus és a munkásmozgalom</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szocializmus: A szocializmus eszméje (marxizmus) – társadalmi egyenlőség és tulajdonviszonyok. – A Kommunista kiáltvány. – Szakszervezetek és munkáspártok. – A munkásmozgalom irányzatai: Szociáldemokrácia és kommunizmus. Keresztényszocializmus. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>polgárháború</u>, polgári állam, szakszervezet, társadalombiztosítás, monopólium, <u>szocializmus</u>, szociáldemokrácia, <u>kommunizmus</u>, <u>keresztényszocializmus</u></p> <p><u>S</u>, proletárdiktatúra, Kommunista kiáltvány, Internacionálé, osztályharc, anarchizmus, Rerum Novarum, enciklika, kultúrharcióizmus, emancipáció, Republikánus Párt, Demokrata Párt.</p> <p><i>Személyek:</i> Abraham Lincoln, <u>Otto von Bismarck</u>, <u>Karl Marx</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1861–1865 az amerikai polgárháború, 1868 a Meidzsi-restauráció, <u>1871 Németország egyesítése</u>, 1863 a rabszolgaság megszüntetése az USA-ban, 1866 a königgrätzi csata, 1878 a berlini kongresszus</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A nemzetállam fogalmának értelmezése politikai, gazdasági és kulturális szempontokból. – A polgári állam feladatköreinek és eredményeinek azonosítása. – A kommunista, a szociáldemokrata és a keresztényszociális eszmék azonosítása és összehasonlítása.
<i>A polgári nemzetállam megteremtése (Németország, Amerikai Egyesült Államok, Japán)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti egység megteremtése (politika, gazdaság, kultúra). – Alkotmányosság és választójog. – Jogegyenlőség és emancipációs törekvések. – A polgári állam kiépítése. 		

		<i>Topográfia:</i> <u>Németország, Japán,</u> Elzász-Lotharingia.	
--	--	---	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Egyetemes és magyar történeti példák gyűjtése a polgári állam feladatköreiből és társadalmi hatásairól.
- Alkotmányosság és jogegyenlőség Németo, Magyaro és az USA példáján keresztül.
- Táblázat készítése a szociáldemokrácia és a kommunizmus céljainak, módszereinek, lehetőségeinek összevetéséről.
- Vita a szocialista eszméről, és hatásokról a korabeli közéletre.
- Az egységes Olaszország és a Német Császárság kialakulásának, valamint az Egyesült Államok terjeszkedése főbb mozzanatainak követése a térképen.

TÉMAKÖR: A dualizmus kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 17 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A kiegyezés és a dualizmus rendszere</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A kiegyezés és okai. – A közös ügyek rendszere. – A magyar államszervezet. – Politikai eszmék és pártrendszer (kormánypárt, közjogi ellenzék, agrármozgalmak, világnézeti pártok a dualizmuskori Magyarországon. Választójog és a véderőviták. 	<i>Fogalmak:</i> emigráció, passzív ellenállás, <u>kiegyezés</u> , <u>közös ügyek</u> , közjogi kérdés, húsvéti cikk, <u>dualizmus</u> , nyílt és titkos szavazás, Szabadelvű Párt, Függetlenségi Párt, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, népességrobbanás, urbanizáció, kivándorlás, dzsenti, népoktatás, <u>Millennium</u> , asszimiláció, autonómia, szecesszió, historizmus, delegáció, obstrukció, koalíció, szeparatizmus.	<ul style="list-style-type: none"> – A kiegyezés értékelése egykorú szempontok szerint, illetve másfél évszázados történelmi távlat nézőpontjából. – A dualizmus államszervezetét bemutató ábra értelmezése. – A dualizmus kora kiemelkedő szereplői életútjának áttekintése, értékelése. – A dualizmus kori nemzetiségi kérdés elemzése szöveges források, adatsorok és etnikai térképek segítségével.
<i>A nemzeti és nemzetiségi kérdés, a cigányság helyzete</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A politikai nemzet koncepciója. – A horvát-magyar kiegyezés és a nemzetiségi törvény. – Etnikai viszonyok. Magyar nemzetiségi politika. A nemzetiségek 		

	<p>autonómatörekvései</p> <ul style="list-style-type: none"> – Asszimiláció és anyanyelvhasználat, irredenta mozgalmak. – Zsidó emancipáció, a zsidóság részvétele a modernizációban – A zsidóság és a németiség szerepe a polgárosodásban, a középosztály kérdése. – Cigányok/romák a dualizmus kori Magyarországon. 	<p>Személyek: Andrássy Gyula, Eötvös József, Baross Gábor, Tisza Kálmán, Wekerle Sándor, Tisza István, Semmelweis Ignác, Weiss Manfréd, Puskás Tivadar, Kandó Kálmán, Ybl Miklós, Podmaniczky Frigyes, Prohászka Ottokár, Herzl Tivadar.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1848/1867–1916 Ferenc József uralkodása, <u>1867 a kiegyezés</u>, 1868 a horvát-magyar kiegyezés, a nemzetiségi törvény, a népiskolai törvény, 1873 Budapest egyesítése, 1875-1890 Tisza Kálmán miniszterelnöksége, <u>1896 a Millennium</u>, 1905 koalíciós válság.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Budapest</u>, <u>Osztrák-Magyar Monarchia</u>, Fiume.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A dualizmus kori társadalmi és gazdasági változások elemzése, értékelése adatsorok, szöveges és képi források segítségével. – A dualizmus legkiemelkedőbb gazdasági és kulturális teljesítményeinek azonosítása különböző forrásokban. – A zsidók és németek szerepe a polgárosodásban.
<p><i>Az ipari forradalom Magyarországon</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Gazdasági kiegyezés és állami gazdaságpolitika a dualista Mo-on. – A vasútépítés. – Mezőgazdaság és élelmiszeripar. – Az ipari forradalom második hulláma: modernizálódó ipar: kutatás és fejlesztés, vegyipar, gépipar, járműipar, elektronika, tőkekoncentráció. 		
<p><i>Társadalom és életmód a dualizmus korában</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A második ipari forradalom társadalmi háttere: demográfiai robbanás és urbanizáció, környezeti hatások. – Kivándorlás Európából és Magyarországról. 		

	<ul style="list-style-type: none"> – A földkérdés és a vidék. – A nagyvárosi életforma: Budapest a világváros: Bp fejlődése a reformkortól az első világháborúig. – Oktatás és kultúra. – Életmód és szórakozás. 		
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia dualizmus kori kapcsolatáról.
- Folyamatábra, készítése a dualizmus kori pártviszonyokról.
- A dualizmus kori nemzetiségi törekvések és ideológiai hátterük táblázatos összefoglalása.
- A Nemzeti Sírkert felkeresése <https://intezet.nori.gov.hu/>
A 19. század szereplőjéhez kapcsolódó sírok, mauzóleumok megtekintése.
A korszakkal kapcsolatos emlékművek, emlékhelyek fölkeresése a lakóhelyen és környékén.
- Kiselőadás / tabló készítése a dualizmus korának kiemelkedő beruházásairól.
- Programajánló összeállítása egy a millennium korában Budapestre látogató turista számára.
- Tisza István lexikon szócikk készítése kormánypárti, illetve függetlenségi és szociáldemokrata szemszögből.
- Ellenzéki és kormánypárti választási plakát készítése az 1905-ös választásokra.

TÉMAKÖR: A nagy háború

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az első világháború előzményei</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A gyarmatosítás okai és céljai. – Az imperializmus – a terjeszkedő tőke. Nagyhatalmi érdekek és konfliktusok. – Az Osztrák-Magyar Monarchia helyzete – balkáni konfliktusok. 	<i>Fogalmak:</i> villámháború, <u>front</u> , <u>állóháború</u> , Schlieffen-terv, <u>háterszág</u> , <u>antant</u> , <u>központi hatalmak</u> , hadigazdaság, jegyrendszer, hadifogság.	<ul style="list-style-type: none"> – A gyarmati terjeszkedést, valamint az első világháború előtti feszültségeket bemutató ábrák, térképek és adatsorok elemzése, értelmezése. – Az első világháború frontjainak azonosítása, bemutatása térképeken.

<p><i>Az első világháború</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A világháború kitörése. – A hadviselő felek és a frontok, tengeri hadviselés. – Oroszország és a központi hatalmak összeomlása. 	<p><i>Személyek:</i> II. Vilmos, II. Miklós, IV. Károly, Hindenburg.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az első világháború jellegzetességeinek azonosítása ábrákon, adatsorokon, képi és szöveges forrásokban. – A front és a hátsó rész körülményei, valamint a háború okozta szenvedések felidézése korabeli beszámolók, emlékiratok, naplók alapján.
<p><i>Az első világháború jellemzői és hatása</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az állóháború és az anyagcsata. – A hadigazdaság és a háborús propaganda. – A hagyományos világrend felbomlása. – A nők helyzetének megváltozása. 	<p><i>Kronológia:</i> 1914. június 28. a sarajevói merénylet, <u>1914–1918 az első világháború</u>, 1915 gorlicei áttörés, 1915-17 isonzo-i csaták, 1916</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A háború kimenetelének értékelése a két hatalmi tömb erőviszonyainak és lehetőségeinek tükrében.
<p><i>Magyarország a világháborúban</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Magyar frontok, nagy csaták. – Az antant ígéretei a Monarchia nemzetiségeinek. – Magyar hősök a világháborúban. – A hátsó rész. – A magyar hadifoglyok sorsa. 	<p>Románia belép az antant oldalán, verduni „vérszivattyú”, 1917 az USA belépése, 1918. nov. 3 padovai fegyverszünet.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Brit Birodalom</u>, Szuezi-csatorna, Balkán, Fashoda, <u>Szarajevó</u>, Doberdó, <u>Románia</u>, <u>Szerbia</u>, <u>Olaszország</u>, Przemysl, Otrantó.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A nagy háború világpolitikára gyakorolt hosszú távú következményeinek felismerése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A háború előzményeinek összesítése, a döntési alternatívák bemutatása saját szerkesztésű ábrán.
- Példák gyűjtése a magyar katonák első világháborús hősi helytállásáról.
- Első világháborút bemutató múzeumok meglátogatása (pl. Hadtörténeti Múzeum, “Új világ született” c. kiállítás).
- A lakóhelyen található első világháborús hősi emlékmű, katonasírok felkeresése, egy-egy hős életének feltárása.
- Képek gyűjtése és elemzése a háború új jellegzetességeiről (fegyverek, intézmények, jelenségek).

- Különböző internetes háborús témájú szövegek, propagandaképek, plakátok, karikatúrák gyűjtése és elemzése.
- Családi történetek, fényképek gyűjtése feldolgozása, bemutatása az első világháborúból.

TÉMAKÖR: Az átalakulás évei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Szocialista és nemzeti törekvések: a birodalmak bomlása</i>	<p>A történelmi monarchiák bukása (Oroszország, Németország, Oszmán Birodalom).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Forradalom és kommunista hatalomátvétel Oroszországban. – Az újraszülető Lengyelország. – Az olasz fasizmus. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>bolsevik</u>, szovjet, örmény népiertás, egypártrendszer, Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), Magyar Nemzeti Tanács, pacifizmus, székely hadosztály, demarkációs vonal, népbiztosok, <u>tanácsköztársaság</u>, <u>vörösteror</u>, Lenin-fiúk, ellenforradalom, <u>fehér különítményes megtorlások</u>, “vörös térkép,” <u>kisantant</u>, jóvátétel, Népszövetség, kisebbségvédelem, revízió, Rongyos Gárda.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Közép-Európa első világháború előtti és utáni térképének összehasonlítása, a területi változások azonosítása és indoklása. – A bolsevik hatalomátvétel és a lenini proletárdiktatúra működésének bemutatása és értékelése források alapján. – Magyarország megszállásának áttekintése térképek, szöveges források segítségével. – A Károlyi-időszak kormányzati tevékenységének értékelése. – A magyarországi proletárdiktatúra működésének elemzése források alapján. – Az első világháborút követő területi és etnikai változások
<i>Az Osztrák-Magyar Monarchia és a történelmi Magyarország szétesése</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A Monarchia és a történelmi Magyarország bomlása. – A forradalmi átalakulás kísérlete, és kudarca, tanácsköztársaság, ellenforradalom 1918-1920-ban. – Cseh és román támadás, a fegyveres ellenállás kérdése. 		
<i>A tanácsköztársaság és az ellenforradalom</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A kommunista hatalomátvétel. – A proletárdiktatúra és a vörösteror. – Az északi hadjárat és a tanácsköztársaság veresége. 	<p><i>Személyek:</i> Kemal Atatürk, <u>Vlagyimir I. Lenin</u>, Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, Benito Mussolini, <u>Károlyi Mihály</u>, Kun Béla,</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> – Az ellenforradalom győzelme. 	<p>Szamuely Tibor, Prónay Pál, <u>Horthy Miklós</u>, Apponyi Albert.</p> <p><i>Kronológia: 1917 a <u>bolsevik hatalomátvétel</u>, 1918. október 31. forradalom Magyarországon, 1919. március – augusztus. a tanácsköztársaság, 1919 versailles-i béke, <u>1920. június 4. a trianoni békediktátum</u>, 1920 a varsói csata, 1921 a Habsburg-ház trónfosztása, 1921 a soproni népszavazás.</i></p> <p><i>Topográfia: <u>Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Ausztria</u>, trianoni Magyarország, Balassagyarmat.</i></p>	<p>áttekintése térképen.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A trianoni békediktátum okainak feltárása. – A trianoni békediktátum értékelése a győztes hatalmak közép-európai politikájának tükrében. – A trianoni békediktátum területi, népességi, gazdasági és katonai következményeinek bemutatása szöveges és képi források, ábrák és adatsorok segítségével. – A trianoni határok végigkövetése, a határmegvonás konkrét okainak feltárása. – A vesztes hatalmak területi veszteségeinek összehasonlítása.
<i>A Párizs környéki békék</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A Párizs környéki békék, Közép-Európa átalakítása. – A nagyhatalmi érdekek érvényesítése: az új világrend kialakítása. – Az önrendelkezés elve és a hatalmi érdekek gyakorlata. – Jóvátétel, hadseregkorlátozás, határváltozások. – A szétszabdalt közép-európai régió. 		
<i>A trianoni békediktátum</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A magyar ügy a békekonferencián. – A magyar delegáció érvei. – Az ezeréves Magyarország felosztása, a döntés tartalmi elemei. – Az önrendelkezési elv megsértése – A békediktátum etnikai és gazdasági következményei. – Az ellenállás példái: székely hadosztály, Balassagyarmat, Sopron. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak meghatározó személyiségeiről.
- Példák gyűjtése az 1919-es rendezetlen politikai viszonyok bemutatására (pl. vörösteror, román megszállás, különítmények, Rongyos Gárda).
- Bizonyítékok és adatok gyűjtése az elcsatolt területeknek az ezeréves magyar kultúrában betöltött jelentős szerepéről (pl. történelmi személyiségek, művészek, tudósok, épületek, művészeti alkotások, intézmények).
- Különböző internetes revíziós témájú szövegek, képek, plakátok, dalok gyűjtése és vizsgálata, elemzése.
- A várpalotai Trianon Múzeum meglátogatása.

TÉMAKÖR: A két világháború között**JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A kommunista Szovjetunió</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A totális diktatúra és a pártállam kiépítése. – A tervgazdaság és a kollektivizálás. – A terror eszközei és áldozatai. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>totális állam</u>, többpártrendszer, egypártrendszer, <u>személyi kultusz</u>, koncepciók per, <u>GULAG</u>, holodomor, államosítás, kollektivizálás, kolhoz, sztahanovizmus, kulák, népbiztosok, CSEKA/NKVD, mensevik <u>tervgazdaság</u>, <u>piacgazdaság</u>, New Deal, <u>fasizmus</u>, <u>nemzetiszocializmus</u>, fajelmélet, Harmadik Birodalom, <u>antiszemizmus</u>, Führer, SS, Anschluss, duce, korporáció.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A sztálini Szovjetunió működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok, ábrák segítségével. – A világgazdasági válság és a rá adott válaszok bemutatása. – A nemzetiszocialista Németország működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok és ábrák segítségével. – A totális diktatúrák ideológiáinak és működésének összehasonlítása, érvelés a totális diktatúrák ellen.
<i>A Nyugat és a gazdasági világválság</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A világgazdasági válság és kezelése az USA-ban. – A tőzsde, a hitelezés és a világkereskedelem összeomlása. – A munkanélküliség. – Állami beavatkozás a gazdaságba. 	<p><i>Személyek:</i> <u>Joszif V. Sztálin</u>, <u>Adolf Hitler</u>, Trockij, Beneš, Piłsudski, Goebbels, Berija, Keynes.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1922 a Szovjetunió létrejötte, 1929 a gazdasági világválság kezdete, <u>1933 a náci hatalomátvétel</u>, 1936 Berlin-Róma tengely, 1938 az Anschluss, eviani konferencia, a müncheni konferencia.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Szovjetunió</u>, Kolima-vidék, Leningrád</p>	
<i>A nemzetiszocialista Németország</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A nemzetiszocialista ideológia és mozgalom. – A totális állam kiépítése. – A terror eszközei. – Terjeszkedés a háború előtt. 		

		(Szentpétervár), Moszkva, Berlin, Danzig, Szudéta-vidék.	
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Visszaemlékezések, források gyűjtése és prezentáció készítése a sztálini terror megnyilvánulásairól (pl. GULAG, holodomor, koncepciós perek).
- Különböző képi és szöveges források gyűjtése a sztálini diktatúra hétköznapijairól.
- Folyamatábra készítése a világgazdasági válság kirobbanásáról és kezeléséről, a folyamatábra szemléltetése az Amerikai Egyesült Államok példáján.
- Prezentáció készítése a náci terror megnyilvánulásairól (pl. kristályéjszaka, GESTAPO, koncentrációs táborok stb.).
- Statisztikai táblázatok, grafikonok, diagramok gyűjtése és tanulmányozása (pl. a német választások eredményei 1928-1933 között; a munkanélküliség alakulása az Egyesült Államokban 1929-1937 között).
- A korszakkal kapcsolatos dokumentum- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.

TÉMAKÖR: A Horthy-korszak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Talpra állás Trianon után</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A király nélküli alkotmányos királyság. – Politikai és gazdasági konszolidáció Mo.-on az 1920-as években. – A korlátozott parlamentarizmus rendszere a konszolidáció szolgálatában. – A gazdaság szerkezetváltása az 1920-as években. – A klebelsbergi oktatás- és kultúrpolitika eredményei. 	<p><i>Fogalmak:</i> kormányzó, Egységes Párt, <u>numerus clausus</u>, <u>pengő</u>, Magyar Nemzeti Bank, Szent István-i állameszme, magyar népi mozgalom, Collégium Hungaricum, dzsenti, vitézi rend, protekcionizmus, közmunkaprogram, minimálbér, <u>nyilasok</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A magyarországi korlátozott parlamentarizmus rendszerének értékelése. – A korabeli politikai berendezkedés összehasonlítása más (közép-) európai országokéval. – A bethleni gazdasági konszolidáció folyamatának és eredményeinek áttekintése képek, ábrák és adatsorok alapján.
<i>A 1930-as évek Magyarországa</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A világgazdasági válság hatása, kezelése és 	<p><i>Személyek:</i> <u>Bethlen István</u>, <u>Teleki Pál</u>,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A magyarországi politikai

	<p>következményei Mo.-on az 1930-as években.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A belpolitika irányváltásai. – Az életmód és a társadalom átalakulása. – A földkérdés. – Tudomány és művészet a két világháború között. – A külpolitika irányai és lehetőségei – a revízió első eredményei. 	<p><u>Klebensberg Kunó</u>, Gömbös Gyula, Weiss Manfréd, <u>Szent-Györgyi Albert</u>.</p> <p><i>Kronológia: 1920–1944 a Horthy-rendszer, 1921–31</i> Bethlen miniszterelnöksége, 1938 az első bécsi döntés, 1939 Kárpátalja visszacsatolása.</p>	<p>irányzatok azonosítása szöveges források alapján.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szöveges források olvasása és értelmezése a Horthy-korszak főbb társadalmi kérdéseiről (pl. oktatás, társadalmi mobilitás, antiszemitizmus, földkérdés). – A magyar külpolitika céljainak, lehetőségeinek és a revízió eredményeinek értékelése, elemzése térkép és statisztikai adatok alapján.
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak kiemelkedő szereplőiről (pl. Horthy, Bethlen, Teleki).
- Kormánypárti és ellenzéki választási plakát készítése egy-egy fontos témakörben.
- A Horthy-korszak gazdasági fejlődéséről tanúskodó képek gyűjtése és bemutatása (pl. Csepeli Szabadkikötő, villamosított vasútvonal stb.).
- Folyamatábra készítése a Horthy-korszak pártviszonyairól, korlátozott parlamentáris rendszeréről.

TÉMAKÖR: A második világháború

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A tengelyhatalmak sikerei	– A második világháború kitörése, hadviselő felek, a világháború jellemzői (háborús bűnök,	<i>Fogalmak:</i> Molotov–Ribbentrop-paktum, <u>tengelyhatalmak</u> , <u>szövetségesek</u> , izolacionizmus, Atlanti Charta, <u>totális</u>	– A tengelyhatalmak 1939 előtti terjeszkedésének végigkövetése és értelmezése térkép alapján.

	<p>polgári célpontok és lakosság elleni erőszak, hátország, ellenállás)</p> <ul style="list-style-type: none"> – A második világháború: frontok, fordulópontok, a háború lezárása – Közép-Európa felosztása (Molotov-Ribbentrop paktum): német és szovjet megszállás. – Nyugat-Európa lerohanása. – Német támadás a Szovjetunió ellen. – Japán támadás az Egyesült Államok ellen. 	<p><u>háború</u>, kollaboráns, kiugrási kísérlet, <u>zsidótörvények</u>, munkaszolgálat, <u>gettó</u>, <u>deportálás</u>, <u>koncentrációs tábor</u>, haláltábor, népiirtás/genocídium, <u>holokauszt</u>, porajmos, partizán, Vörös Hadsereg, katyíni vérengzés <u>malenkij robot</u>, jaltai konferencia, nürnbergi törvények, háborús bűn, kollektív bűnösség, Vasgárda, Maniu-gárda.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>Franklin D. Roosevel</u>t, <u>Winston Churchill</u>, Charles de Gaulle, Rommel, Zsukov, Eisenhower, Eichman, Bárdossy László, Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Edmund Veessenmayer, <u>Szálasi Ferenc</u>, Raoul Wallenberg, <u>Salkaházi Sára</u>, Apor Vilmos, Sztehlo Gábor, Richter Gedeon, Szombathelyi Ferenc, Sztójay Döme.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A második világháború főbb eseményeinek azonosítása térképeken. – A második világháború jellegzetességeinek bemutatása ábrák, adatsorok, képi és szöveges források alapján. – A magyar területi revízió megvalósulásának bemutatása térképek, képek, szöveges források és adatsorok alapján. – A magyar háborús szerepvállalás legfontosabb eseményeinek és az ország veszteségeinek bemutatása térképeken, képi és szöveges források segítségével (pl. Don-kanyar, Árpád-vonal, tordai ütközet, Budapest ostroma). – A magyar szellemi és kulturális élet II. világháború idején bekövetkező veszteségeinek (híres magyar tudósok, művészek származásuk vagy politikai nézeteik miatti emigrációja) értékelése. – A holokauszt folyamatának áttekintése képi források és szöveges visszaemlékezések feldolgozásával. – A nyilas terror áttekintése források alapján. – A tömeges deportálások és a
A szövetségesek győzelme	<ul style="list-style-type: none"> – A keleti és a nyugati front. – A csendes-óceáni hadszíntér. 		
Magyarország a második világháborúban: mozgástér és kényszerpálya	<ul style="list-style-type: none"> – A területi revízió lépései, az ország hadba sodródásának folyamata. – A fegyveres semlegesség. – A Szovjetunió elleni háború. – A Don-kanyar. – A német megszállás és következményei. 		
A holokauszt	<ul style="list-style-type: none"> – Az „Endlösung” programja, a Wannsee-i konferencia. – Koncentrációs és megsemmisítő táborok. – Deportálások, kísérlet a zsidóság 	<p><i>Kronológia:</i> 1938 az első zsidótörvény, 1939 a második zsidótörvény, <u>1939–45 a második világháború</u>, 1939. szeptember 1. Lengyelország</p>	

	<p>és a cigányság megsemmisítésére Európában.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyarországi zsidótörvények. – A zsidóság jogfosztásának folyamata és a holokauszt Európában és Magyarországon – Felelősség és embermentés. 	<p>lerohanása, 1939–40 szovjet–finn téli háború, 1940 angliai csata, 1941 romániai holokauszt kezdete, 1940 a második bécsi döntés, 1941. április Jugoszlávia megtámadása, <u>1941. június 22. a Szovjetunió megtámadása</u>; 1941.</p>	<p>szovjet megszállás jellemzőin ek és következményeinek áttekintése képi és szöveges források segítségével.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A határon kívül rekedt magyarság második világháború végi tragédiáinak bemutatása különböző források alapján.
<p><i>A második világháború jellemzői</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A villámháború és következményei. – Háborús bűnök és a polgári lakosság elleni terror. – Az ellenállás formái. – A háború utáni számonkérések és a nürnbergi per. 	<p>június 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. december 7. Pearl Harbor bombázása, 1941 a harmadik zsidótörvény, 1942 wannseei konferencia,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Magyarország világháborúbeli sorsának, szerepének és mozgásterének bemutatása, valamint összehasonlítása más közép-európai országokéval.
<p><i>Az ország pusztulása, deportálások a GULAG-ra</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A kiugrási kísérlet és a nyilas uralom. – A magyarországi hadszíntér, Budapest ostroma. – Megszabadulás és szovjet megszállás. – Az ország kifosztása, szovjet deportálások és tömeges erőszak. – A határon túli magyarok jogfosztása, megtorlások (délvidéki vérengzés, kárpátaljai deportálás, felvidéki jogfosztás). 	<p>1942 El-Alamein, Midway, 1942 újvidéki mézszárlás, 1943. január vereség a Donnál, 1943. február a sztálingrádi csata vége, 1943 teheráni csúcstalálkozó, <u>1944. március 19. Magyarország német megszállása</u>, 1944. május a magyarországi deportálások kezdete, 1944. július, a magyarországi deportálások leállítása, 1944. augusztus Románia átállása a szövetségesekhez, 1944. szeptember tordai csata, 1944. december–1945.</p>	

		<p>február Budapest ostroma, 1944. október 15. a kiugrási kísérlet, <u>1945. április a háború vége Magyarországon</u>, 1944. június 6. partraszállás Normandiában, 1945. május 9. az európai háború vége, 1945. augusztus 6. atomtámadás Hirosima ellen, 1945 jaltai és potsdami konferenciák, 1945. szeptember 2. Japán kapitulál.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Sztálingrád</u>, <u>Normandia</u>, Pearl Harbor, <u>Hirosima</u>, Észak-Erdély, <u>Donkanyar</u>, Kamenyec Podolszk Árpádvonal, <u>Auschwitz</u>, Újvidék, Drezda, Szolyva, Vichy, Kurszk, Varsó, Mauthausen, Jasenovac.</p>	
--	--	---	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A nagyhatalmak (Németország, Szovjetunió, Nagy-Britannia, Franciaország) világháború kitörésében játszott szerepének megvitatása.
- Beszámoló készítése az európai és/vagy csendes-óceáni hadszínterek egyik jelentős csatájáról.
- A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- A magyar honvédség háborús részvétele főbb helyszíneinek nyomon követése térképen.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a második világháborúból.
- Híres magyar tudósok, művészek életművének bemutatása, akik származásuk vagy politikai nézeteik miatt emigrációba kényszerültek.
- Kiselőadás készítése a budapesti gettó életéről visszaemlékezések alapján.

- Második világháborús emlékművek, emlékhelyek, sírok felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- A Holokauszt Emlékközpont meglátogatása.
- A felelősség és embermentés kérdéseinek megbeszélése.
- A Malenkij Robot Múzeum meglátogatása.
- Beszámoló készítése a határon túli magyarság körében folytatott etnikai tisztogatásokról források alapján.

TÉMAKÖR: A két világrendszer szembenállása

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altmák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A kétpólusú világ kialakulása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az ENSZ megalapítása. – A párizsi béke. – Kitelepítések és lakosságcserek a háború után. – A szovjet-amerikai szembenállás és a két érdekszféra kialakulása. – A két világrend jellemzői. – A két Németország. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ)</u>, kitelepítés, <u>hidegháború</u>, <u>vasfüggöny</u>, Truman-doktrina, Marshall- segély, <u>szuperhatalom</u>, Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST), <u>Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO)</u>, <u>Varsói Szerződés</u>, kétpólusú világ, <u>a berlini fal</u>, harmadik világ, „Nagy Ugrás” prg Kínában, kulturális forradalom, II. <u>vatikáni zsinat</u>.</p> <p><i>Személyek:</i> Kliment J. Vorosilov, Harry S. Truman, <u>Nyikita Sz. Hruscsov</u>, <u>John F. Kennedy</u>, <u>Mahátma Gandhi</u>, <u>Mao Ce-tung</u>, <u>Tito</u>, Adenauer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A második világháború után kialakult világrend áttekintése. – A gyarmati rendszer felbomlása főbb állomásainak felidézése. – A két német állam létrejötte folyamatának és következményeinek bemutatása. – Az arab-izraeli konfliktus főbb okainak és jellemzőinek feltárása. – A nyugati és a keleti blokk gazdasági, társadalmi és politikai rendszerének összehasonlítása.
<i>A hidegháború</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A szuperhatalmak versengése: fegyverkezés, űrprogram, propaganda. – A szembenállás és enyhülés hullámai. – Hidegháborús konfliktusok (Korea, Suez, Kuba, Vietnam, Afganisztán). 	<p><i>Kronológia:</i> 1945 az ENSZ létrejötte, <u>1947 a párizsi béke</u>, <u>a hidegháború kezdete</u>, India függetlenné válása, 1948</p>	
<i>A gyarmatok felszabadulása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – India függetlenné válása. – Kommunista fordulat Kínában. – A gyarmatbirodalma 		

	<p>k felbomlása. India függetlenné válása</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kommunista fordulat Kínában – Izrael megalapítása. 	<p>Izrael Állam megalapítása, 1949 az NSZK és az NDK megalakulása, kommunista fordulat Kínában, 1950-53 koreai háború, 1953 Sztálin halála, 1955 a Varsói Szerződés létrehozása, 1956 szuezi válság, 1962 kubai válság, 1955-75 vietnámi háború.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Berlin</u>, <u>Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK)</u>, <u>Német Demokratikus Köztársaság (NDK)</u>, <u>Közel-Kelet</u>, <u>Izrael Észak- és Dél-Korea</u>, <u>Vietnam</u>, <u>Kuba</u>, <u>Afganisztán</u>, <u>Pakisztán</u>, <u>Ciszjordánia</u>, <u>Tajvan</u>.</p>	
--	---	---	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Beszélgetés a kollektív bűnösség elvéről.
- A kitelepítések irányainak és létszámának grafikus ábrázolása.
- Információk gyűjtése a főbb hidegháborús konfliktusokról (Korea, Suez, Kuba, Vietnam).
- Beszámoló készítése a Mao Ce-tung-i diktatúra jellemzőiről (pl. „nagy ugrás”, kulturális forradalom).
- Képek, idézetek gyűjtése Mahátma Gandhi életútjáról.

12. évfolyam

TÉMAKÖR: Háborútól forradalomig

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az átmenet évei Magyarországon</i>	– A háború utáni újrakezdés: a kommunisták térnyerése és az újjáépítés.	<i>Fogalmak:</i> Szövetséges Ellenőrző bizottság (SZEB), népbíróság, háborús bűnös,	– Magyarország szovjetizálása főbb jellemzőinek bemutatása.

	<ul style="list-style-type: none"> – A történelmi berendezkedés felszámolása: földosztás, népbíróságok, köztársaság. – A korlátozott többpártrendszer: választások 1945, 1947. 	<p>földosztás, <u>államosítás</u>, forint, Magyar Kommunista Párt, Független Kisgazdapárt, szálamitaktika, Magyar Dolgozók Pártja, népköztársaság, pártállam, internálás, B-listázás, <u>Államvédelmi Hatóság (ÁVH)</u>, tanácsrendszer, beszolgáltatás, népfront, munkaverseny, aranycsapat.</p> <p><i>Személyek:</i> Tildy Zoltán, <u>Kovács Béla</u>, <u>Mindszenty József</u>, <u>Rákosi Mátyás</u>, Rajk László, Sulyok Dezső, Slachta Margit, Nagy Ferenc, Péter Gábor, Tito.</p> <p><i>Kronológia:</i> <u>1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon</u>, 1946 a svábok kitelepítésnek kezdete, 1946 a forint bevezetése, a köztársaság (1946-49) kikiáltása, földosztás, 1947 kékcédulás választások, 1948 MDP megalakulása, <u>1948–1956 a Rákosi-diktatúra</u>, 1949 kommunista alkotmány.</p> <p><i>Topográfia:</i> Sztálinváros (Dunaújváros), Recsk Hortobágy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A korlátozott magyar parlamentarizmus és az egypárti diktatúra összehasonlítása. – A demokrácia felszámolása során alkalmazott eszközök azonosítása konkrét példákkal alátámasztva. – Annak felismerése, hogy Magyarország szovjet megszállása miként határozta meg az ország sorsát. – A kommunista diktatúra sajátosságainak bemutatása a Rákosi-rendszer példáján. – A diktatúra kulturális jellemzőinek felismerése képeken, művészeti alkotásokon. – A társadalom fölött gyakorolt totális kontroll eszközeinek azonosítása különböző források segítségével.
<i>A szovjetizálás Magyarországon</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az egypárti diktatúra kiépítése. – Államosítás és kollektivizálás. – Konceptiók percek, egyházüldözés. – A keleti blokk. 		
<i>A Rákosi-diktatúra</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az erőltetett iparosítás. – A pártállam. – A terror. Egyházüldözés, koncepciósperek – Államosítás és kollektivizálás, erőltetett iparosítás – A diktatúra hatása a mindennapi életre. Propaganda 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Választási plakátok gyűjtése és értelmezése.
- A kékcédulás választások feldolgozása adatsorok és a választási törvény értelmezésével.
- Beszélgetés az átmeneti időszak demokratikus jellegéről.

- Internetes gyűjtés a Rákosi-időszak vicceiből és karikatúráiból – a mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a Rákosi időszakból.
- Egy kiemelkedő koncepció per (pl. Mindszenty-per) feldolgozása.
- A Terror Háza Múzeum meglátogatása.
- Tanulmányi kirándulás a Recski Nemzeti Emlékparkba.
- Beszámoló készítése a diktatúra prominens szereplőiről, felelőseiről (pl. Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Péter Gábor, Rajk László).
- Kommunista propaganda plakátok gyűjtése és értelmezése.
- A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- Beszámoló készítése a korabeli magyar sporteredményekről.

TÉMAKÖR: Az 1956-os forradalom és szabadságharc

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A forradalom</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A forradalom okai és közvetlen előzményei. – A forradalom céljai. – Békés tüntetésből fegyveres felkelés – október 23. – A nemzet forradalma (Forradalmi Bizottságok, Munkástanácsok, nemzeti összefogás). 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>MEFESZ</u>, <u>pesti srácok</u>, <u>Molotov-koktél</u>, munkástanács, forradalmi bizottságok, sortűzek.</p> <p><i>Személyek:</i> Gerő Ernő, Maléter Pál, <u>Nagy Imre</u>, Iván Kovács László, Pongrácz Gergely, <u>Kádár János</u>, Szabó János („Szabó bácsi”), Mansfeld Péter.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1953-55 Nagy Imre első kormánya, 1956 az SZKP XX. kongresszusa, lengyel munkásfelkelés,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc okainak és főbb fordulópontjainak bemutatása. – 1956 szimbólumainak értelmezése. – Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nemzetközi összefüggéseinek bemutatása. – A forradalom és szabadságharc értékelése.
<i>A nemzet szabadságharca</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szabadságharc a fővárosban és vidéken. – A fegyveres ellenállás hősei. – Út a győzelemig és a kormánypolitika változásai. – A szabadságharc nemzetközi háttere és visszhangja a nagyvilágban. – Szovjet intervenció: a szabadságharc utóvédharcai és leverése. 		

		<p><u>1956. október 23. a forradalom kitörése,</u> <u>1956. október 25. a Kossuth téri sortűz,</u> <u>1956. október 28. a forradalom győzelme, 1956. november 4. a szovjet támadás.</u></p> <p><i>Topográfia:</i> Kossuth tér és <u>Corvin köz</u> (Budapest), <u>Mosonmagyaróvár,</u> <u>Salgótarján.</u></p>	
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Korabeli dokumentumok elemzése.
- A forradalommal és szabadságharcral kapcsolatos archív- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- Az 1956-os forradalom külpolitikai hátterének vizsgálata.
- Információk gyűjtése a forradalom és szabadságharc kiemelkedő hőseiről és mártírjairól.
- A Terror Háza Múzeum meglátogatása.

TÉMAKÖR: A kádári diktatúra

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Javasolt tevékenységek
<i>A pártállami diktatúra és működése</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A megtorlások időszaka, formái és áldozatai. – A pártállam és szervezetei. – Az erőszakos tétesítés – a mezőgazdaság szocialista átszervezése. – Hamis társadalmi béke – a kádári alku. – Az elnyomás változó formái. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), munkásörség, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet, háztáji, III/III. ügyosztály, tervgazdaság, új</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A megtorlás mértékének és jellegének vizsgálata. – A „kádári alku” fogalmának értelmezése. – Az elnyomás formáinak bemutatása a Kádár-rendszer időszakában. – A tétesítés eszközeinek

<i>Gazdaság, társadalom, életmód</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A tervgazdaság és a KGST. – A gazdasági reform és a második gazdaság. – A „gulyáskommunizmus”. – Népesedési folyamatok. – Kultúrpolitika, korlátozott nyilvánosság. 	<p>gazdasági mechanizmus, hiánygazdaság, maszek, második gazdaság, <u>gulyáskommunizmus</u>, „három T”.</p> <p><i>Kronológia: 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1958 Nagy Imre és társainak kivégzése, 1968 az új gazdasági mechanizmus bevezetése.</i></p>	<p>összehasonlítása a Rákosi-diktatúra időszakával.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A gazdaság, társadalom és életmód főbb jellemzőinek bemutatása a Kádár-rendszer idején. – A kultúrpolitika jellemzőinek értelmezése, módszereinek bemutatása.
--------------------------------------	---	---	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Információk gyűjtése a kultúrpolitika jellemzőiről, módszereiről.
- Internetes gyűjtés a kádári időszak vicceiből. A mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése, feldolgozása, bemutatása a kádári diktatúra időszakából.

TÉMAKÖR: A kétpólusú világ és felbomlása

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A Nyugat a 20. század második felében</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A Nyugat gazdasági eredményei és a jóléti állam. – Emancipáció, szekularizáció, individualizáció. – Az 1968-as mozgalmak és a popkultúra. 	<p><i>Fogalmak: jóléti állam, prágai tavasz, Szolidaritás, Brezsnyev-doktrína, csillagháborús terv, peresztrojka, glasznoszty.</i></p> <p><i>Személyek: Willy Brandt, Nicolae Ceaușescu,</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A fogyasztói társadalom és a jóléti állam jellemzőinek és problémáinak felidézése. – A társadalom, a demográfia és az életmód jellegzetességeinek bemutatása a nyugati világban. – A tömegkultúra jelenségeinek
	<ul style="list-style-type: none"> – Az olajválság és hatásai a tőkés, illetve szocialista országokra. – A kis hidegháború. 		

	<ul style="list-style-type: none"> – A katonai egyensúly felborulása: a Szovjetunió gazdasági kimerülése. – Az ellenzék megszerveződése a szocialista országokban. 	<p><u>Mihail Sz. Gorbacsov</u>, <u>Lech Wałęsa</u>, <u>VI. Pál</u>, <u>II. János Pál</u>, <u>Ronald Reagan</u>, <u>Helmuth Kohl</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1955-75 a vietnámi háború, 1968 a prágai tavasz, 1975 a helsinki értekezlet, 1979 a Szovjetunió bevonul Afganisztánba, 1989 a berlini fal lebontása, rendszerváltoztatás Közép-Európában, 1990 Németország egyesítése, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1992 Csehszlovákia felbomlása, 1991–95 a délszláv háború.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Szlovákia</u>, <u>Ukrajna</u>, <u>Koszovó</u>.</p>	<p>bemutatása konkrét példák alapján.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A kétpólusú világ megszűnéséhez vezető okok felidézése. – A közép-európai ellenzéki mozgalmak jelentőségének bemutatása. – A délszláv háború okainak feltárása. – A közép-európai régió államai változásának nyomon követése térképen.
<i>A kétpólusú világ megszűnése</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Németország újraegyesítése – a magyar szerepvállalás. – A Szovjetunió felbomlása. – A kommunista diktatúrák bukása Közép-Európában. – Jugoszlávia felbomlása, a délszláv háború. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Esszé készítése Mindennapi élet a vasfüggöny két oldalán címmel.
- Tények és képek gyűjtése 1968 eseményeiből a nyugati és keleti tömbből. Párhuzamosságok keresése.

TÉMAKÖR: A rendszerváltoztatás folyamata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 8 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A Kádár-rendszer végnapjai</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az adósságválság kialakulása és következményei. – Az állampárt válsága: reformkommunisták és a keményvonalasok. – Az ellenzék megszerveződése – Az 1989-es év főbb politikai eseményei, a tárgyalásos forradalom; alkotmánymódosítás – A harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása. 	<p><i>Fogalmak:</i> adósságspirál, szamizdat, Magyar Demokrata Fórum (MDF), Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ), Magyar Szocialista Párt (MSZP), Fialal Demokraták Szövetsége (Fidesz), Kereszténydemokrat a Néppárt (KDNP), Nemzeti Kerekasztal, Ellenzéki kerekasztal, <u>rendszerváltoztatás</u>, <u>visegrádi együttműködés</u>, <u>privatizáció</u>, spontán privatizáció, kárpótlás, jogállam, Alkotmánybíróság, sarkalatos törvények, népszavazás.</p> <p><i>Személyek:</i> Pozsgay Imre, Szűrös Mátyás, Németh Miklós, <u>Horn Gyula</u>, <u>Antall József</u>, <u>Göncz Árpád</u>, <u>Orbán Viktor</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1985 monori találkozó, 1987 a lakiteleki találkozó, 1989 máltai</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A szocializmus válságának elemzése (külső és belső tényezők feltárása) Magyarországon. – A magyarországi rendszerváltoztatás főbb állomásainak felidézése. – A gazdasági rendszerváltoztatás legfontosabb kérdéseinek áttekintése és értékelése. – A gazdaság és a társadalom átalakulása főbb tendenciáinak megfigyelése grafikonok és adatsorok alapján. – A kádári diktatúra és az új demokratikus rendszer összehasonlítása.
<i>A rendszerváltoztatás (1989-91)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az új pártok – különböző ideológiák. – Az 1990. évi parlamenti és önkormányzati választás. – Az Antall-kormány megalakulása. – A rendszerváltoztatás ellentmondásai: alkuk és kompromisszumok (az elmaradt elszámoltatás). 		
<i>A piacgazdaság kiépülése</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A privatizáció – vesztesek és nyertesek. – A piacgazdaság kiépítése – a külföldi tőke szerepe. 		

	<ul style="list-style-type: none"> – A külkereskedelem átalakulása. – Gazdasági szerkezetváltás. 	<p>csúcstalálkozó, 1989. június 16 Nagy Imre újratemetése, 1989. augusztus páneurópai piknik, 1989. október 23. a köztársaság kikiáltása, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, <u>1990 az első szabad választások</u>, 1991 a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról.</p>	
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A rendszerváltó pártok plakátjainak és jelszavainak elemzése.
- Kronológia készítése a rendszerváltoztatás legfontosabb történéseiről.
- Magyarország államberendezkedésének nyomon kísérése a 20. század folyamán.
- Interjú készítése egy családtaggal, ismerőssel a rendszerváltoztatás időszakáról.

TÉMAKÖR: A világ a 21. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az átalakuló világ</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A világgazdaság átalakulása az ezredfordulón: – a világgazdaság hagyományos centrumai: az Amerikai Egyesült Államok és szövetségesei. – A világpolitika és világgazdaság új súlypontjai: Oroszország, Kína. 	<p><i>Fogalmak:</i> modern kori <u>migráció</u>, <u>multikulturalizmus</u>, párhuzamos társadalom, <u>népességrobbanás</u>, iszlamizmus, <u>terrorizmus</u>, <u>globalizáció</u>, transznacionális vállalatok.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A világgazdaság résztvevőinek elhelyezése a globális térben. – A transznacionális vállalatok működésének bemutatása konkrét példák alapján. – A globalizáció előnyeinek és hátrányainak, valamint kockázatainak összevetése. – A többpólusú világ főbb jellemzőinek felidézése. – A népességrobbanás és népességfogyás problémáinak áttekintése. – A migráció okainak feltárása (a gazdasági bevándorlás és a menekültkérdés esetében).

	<ul style="list-style-type: none"> – Óriásvállalatok a globális térben. 		<ul style="list-style-type: none"> – Válsággócok azonosítása térkép segítségével (pl. Közel-Kelet, Ukrajna).
<i>A globális világ</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Demográfiai változások, a népmozgások irányai a világban és Magyarországon 1945-től napjainkig. – Az iszlamizmus térhódítása. – A kereszténység helyzete a globalizálódó világban. – Válsággócok, helyi konfliktusok és terrorizmus. – Globalizáció és kultúra. – A hagyományos és új identitások – értékek és értékválság. – Demokratikus közbeszéd és politikai korrektség. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Vita a globalizáció előnyeiről és hátrányairól.
- A globalizációval kapcsolatos napi hírek gyűjtése és elemzése.

TÉMAKÖR: Magyarország a 21. században**JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra****ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:**

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A demokrácia működése Magyarországon</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az Alaptörvény. – A hatalmi ágak és intézményeik, önkormányzati rendszer. – A választási rendszer. 	<i>Fogalmak:</i> közvetett és közvetlen demokrácia, <u>integráció</u> , euró, <u>Európai Unió</u> , Európai Tanács, Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bizottság, schengeni egyezmény, parlamenti küszöb, alapvető jogok biztosa (ombudsman), többségi és arányos választás, Állami Számvevőszék, Kúria, köztársasági elnök, mentelmi jog, parlamenti frakció, interpelláció, ügyészség, polgármester, képviselőtestület, Alapjogi Charta, a négy szabadság, lisszaboni szerződés, Európai Unió Bírósága, Európai Központi Bank, regionalizmus,	<ul style="list-style-type: none"> – Az Alaptörvény fontosabb pontjainak felidézése. – A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb eseményeinek azonosítása különböző források alapján. – A rendszerváltoztatás óta parlamentbe jutott fontosabb pártok politikai profiljának és céljainak áttekintése. – Magyarország nyugati integrációjának bemutatása a NATO és az Európai Unió működésének ismeretében. – Elterő álláspontok bemutatása az Európai Unió működésének értékeléséről és jövőjéről. – Érvelés a közép-európai együttműködés mellett.
<i>A magyar bel- és külpolitika főbb jellemzői</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb fordulópontjai. – Magyarország a NATO-ban. – Közép-európai együttműködés: a visegrádi négyek. 		
<i>Magyarország és az Európai Unió</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az európai integráció főbb állomásai: mélyítés és bővítés. – Az Európai Unió főbb szervei és működésük. – Magyarország csatlakozásának folyamata. – Az együttműködés eredményei és nehézségei. – Nemzetek Európája vagy föderatív Európa? 		

		<p>politikai korrektség, kohéziós alap.</p> <p><i>Személyek:</i> Magyarország miniszterelnökei a rendszerátvitel s óta (Németh Miklós 1988. nov - 1990. máj, Antall József 1990. máj 1993. dec, Boross Péter 1993. dec- 1994. júl Horn Gyula 1994. júl - 1998. júl Orbán Viktor 1998. júl 2002. máj Medgyessy Péter 2002. máj 2004. szept, Gyurcsány Ferenc 2004. szept - 2009. ápr, Bajnai Gordon 2009 ápr- 2010 máj Orbán Viktor: 2010 máj -) Robert Schuman.</p> <p><i>Kronológia: <u>1957</u> <u>a római</u> <u>szereződés</u>, 1991 visegrádi megállapodás, <u>1992 a</u> <u>maastrichti</u> <u>szereződés</u>, <u>1999</u> <u>Magyarország</u> <u>belép a NATO-</u> <u>ba</u>, <u>2004</u></i></p>	
--	--	--	--

		<u>Magyarország belép az Európai Unióba, 2012 az Alaptörvény bevezetése.</u> <i>Topográfia:</i> <u>Brüsszel,</u> <u>Strasbourg.</u>	
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A magyar alkotmányozás, alkotmányjellegű törvények (pl. Aranybulla, Tripartitum / Corpus Juris Hungarici, Pragmatica Sanctio, áprilisi törvények) nyomon követése különböző nyomtatott és internetes források segítségével.
- Vita az Európai Unió szerepéről életünkben.

TÉMAKÖR: A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A határon túli magyarok</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A politikai rendszerek változásai és hatásai a magyar kisebbség helyzetére. – Demográfiai jellemzők és folyamatok. – Az asszimilációs politika megnyilvánulásai. – Autonómia és kisebbségi jogok kérdése. – Anyanyelvű oktatás és kultúra. – Magyarok a nagyvilágban – a szórványmagyarság. 	<i>Fogalmak:</i> <u>kitelepítés</u> , Beneš-dekrétum, lakosságcsere, falurombolás, kettős állampolgárság, diszkrimináció, <i>Személyek:</i> <u>Esterházy János</u> , <u>Márton Áron</u> , Tőkés László, Sütő András.	<ul style="list-style-type: none"> – A határon túli magyar nemzeti közösségek küzdelmeinek áttekintése Trianontól napjainkig. – A kisebbségben élő magyarság egy kiemelkedő személyiségének bemutatása. – A magyarországi németek kitelepítésének felidézése források alapján. – A magyarországi romák helyzetének, problémáinak
<i>A magyarországi nemzetiségek, a magyarországi cigányság</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A politikai rendszerek változásai és hatásai a nemzetiségek helyzetére. – A cigányok/romák 20–21. századi története. – Demográfiai jellemzők és folyamatok. – Kulturális autonómia és kisebbségi jogok a mai Magyarországon. 	<i>Kronológia:</i> <u>1944–1945 magyarellenes atrocitások</u> , 1990 fekete március, 2010 fekete március, 2010 törvény a nemzeti összetartotásról. <i>Topográfia:</i> Csúrog, Jarek, <u>Duna-delta</u> ,	

	– Anyanyelvű oktatás és kultúra.	Marosvásárhely, Székelyföld.	bemutatása napjainkban.
--	----------------------------------	------------------------------	-------------------------

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Népszámlálási adatok, statisztikai adatsorok segítségével a határon túli magyarság létszámadatainak a nyomon követése 1920-tól a közelmúltig, következtetések levonása az adatokból.
- Információk gyűjtése a magyar kisebbségek önszerveződésének, érdekvédelmének intézményeiről a 21. században.

Ismétlés, felkészülés az érettségire: 22 óra.